

VABARIIGI VALITSUS KORRALDUS

Vabariigi Valitsuse 20. oktoobri 2023. a korralduse nr 266 „Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja laiendamine planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmine ja Natura asjakohase hindamise algatamine“ muutmine seoses keskkonnale avalduvate mõjude hindamise ja Natura asjakohase hindamise aruande nõuetele vastavaks tunnistamisega ning Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja piiri korrigeerimisega

Korraldus kehtestatakse relvaseaduse § 85 lõigete 3 ja 3¹ ning looduskaitseseaduse § 69⁶ lõike 7 alusel ja kooskõlas sama seaduse § 69¹ lõikega 1 ja § 91 lõikega 24.

I. ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1.1. Asjaolud

Vabariigi Valitsus võttis 20. oktoobril 2023. a vastu korralduse nr 266 „Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja laiendamine planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmine ja Natura asjakohase hindamise algatamine“¹ (edaspidi *VV korraldus nr 266*). Vabariigi Valitsus otsustas laiendada Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja (edaspidi ka *Nursipalu HV*), mis on asutatud Vabariigi Valitsuse 14. veebruari 2008. a korraldusega nr 79 „Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja asutamine ja riigivara tasuta üleandmine“, pindala 6763,81 ha võrra ja välispiiri 24 212,67 m võrra. Laiendatud Kaitseväe Nursipalu harjutusväli asukohaga Võru maakonnas Rõuge valla, Võru valla ja Antsla valla territooriumil ning ala kogupindalaga 9897,81 ha ja välispiiri pikkusega 51 072,67 m esitati korralduse lisas. VV korraldusega nr 266 algatati muu hulgas Natura asjakohane hindamine punktis 3.2.1.1 toodud mahus ja viisil II etapi tegevuste suhtes. Lisaks otsustati VV korraldusega nr 266 looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamise läbiviimise kohustus vastavalt korralduse punktis 3.2.2 nimetatule ning vastavate keskkonnameetmete määramine looduskeskkonnale avalduvate mõjude leevendamiseks ja kompenseerimiseks, sealhulgas Natura 2000 võrgustiku ala kaitseks, eraldi Vabariigi Valitsuse korraldusega.

¹ [Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja laiendamine planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmine ja Natura asjakohase hindamise algatamine–Riigi Teataja.](#)

Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus (edaspidi *RKIK*) tellis vastavalt VV korralduses nr 266 sätestatule järgmised tööd:

- 1) „Nursipalu harjutusvälja laiendamise mürauuring“² (edaspidi ka *mürauuring*);
- 2) arheoloogiline uuring „Etapp I – arheoloogilised uuringud ja maastikuleire ning looduslike pühapaikade (LPP) inventeerimine Nursipalu harjutusväljal“³ (edaspidi ka *arheoloogilise uuringu etapp I*);
- 3) „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste Natura asjakohane hindamine“⁴ (edaspidi ka *Natura asjakohane hindamine*);
- 4) „Nursipalu HV laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“⁵ (edaspidi ka *kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamine*).

Kaitseministeerium tellis 1. märtsil 2024. a sõlmitud lepingu alusel Tartu Ülikoolilt uuringu „Kaitseväge kohaloleku sotsiaal-majanduslik mõju Tapa, Võru ja Lääne-Harjumaa näitel“.

1.2. Menetluse käik

Vastavalt RelvS § 85 lõikele 3³ viidi VV korralduse nr 266 andmiseks läbi avatud menetlus. Vastavalt RelvS § 85 lõikele 3³ on Vabariigi Valitsuse korralduse andmiseks avatud menetluse läbiviimise korraldamise õigus valdkonna eest vastutaval ministril või tema määratud asutusel. Antud juhul on valdkonna eest vastutav minister kaitseminister. Võttes arvesse Nursipalu HV laiendamiseks tehtud otsust ja asjaolu, et käesolevas korralduses esitatakse täiendavalt mõjude hindamise, sealhulgas Natura asjakohase hindamise tulemused, viidi käesoleva korralduse andmiseks samuti läbi avatud menetlus. LKS § 69⁸ lõike 1 kohaselt võimaldatakse muu hulgas Natura asjakohase hindamise menetluse aruandega tutvuda ning selle kohta ettepanekuid ja vastuväiteid esitada samas ulatuses ja korras, mida kohaldatakse kavandatud tegevuseks vajaliku loa või selle elluviimiseks vajaliku muu dokumendi taotlusega tutvumisele või nende kohta ettepanekute või vastuväidete esitamisele. Seega võimaldatakse avatud menetluse käigus tutvuda Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu, seletuskirja, Natura asjakohase hindamise aruande ja kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruandega. Lisaks olid RKIK-i veebilehel avalikult kättesaadavad arheoloogilise uuringu etapp I ja mürauuring.

² Akukon Eesti OÜ, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise mürauuring“, Tallinn, 2024. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://kaitseinvesteeringud.ee/nursipalu-harjutusvalja-laiendamine-riigi-kaitseinvesteeringute-keskus).

³ Muinasprojekt OÜ, „Etapp I – arheoloogilised uuringud ja maastikuleire ning looduslike pühapaikade (LPP) inventeerimine Nursipalu harjutusväljal“. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://kaitseinvesteeringud.ee/nursipalu-harjutusvalja-laiendamine-riigi-kaitseinvesteeringute-keskus).

⁴ OÜ Hendrikson & Ko, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste Natura asjakohane hindamine“, Tartu, 2024. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://kaitseinvesteeringud.ee/nursipalu-harjutusvalja-laiendamine-riigi-kaitseinvesteeringute-keskus).

⁵ OÜ Hendrikson & Ko, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“, Tartu, 2024. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://kaitseinvesteeringud.ee/nursipalu-harjutusvalja-laiendamine-riigi-kaitseinvesteeringute-keskus).

VV korralduse nr 266 andmiseks avatud menetluse läbiviimist korraldas RKIK⁶ ja läbiviimisel lähtuti haldusmenetluse seaduse (edaspidi HMS) §-dest 46–50. RKIK on Kaitseministeeriumi valitsemisalas tegutsev valitsusasutus, kelle põhiülesanne on muu hulgas osutada valitsemisalale taristu arendamise teenust. Taristu hõlmab ka harjutusvälju. VV korralduse nr 266 otsuse punkti 5 kohaselt määras Vabariigi Valitsus RKIK-i korraldama Natura asjakohast hindamist. Käesoleva korralduse andmiseks määras kaitseminister 18. septembri 2024. a käskkirjaga nr 169⁷ avatud menetluse läbiviimist korraldama RKIK-i. Seega on RKIK pädev korraldama ka käesoleva korralduse andmiseks avatud menetluse läbiviimist koos Natura asjakohase aruande tutvustamisega.

Avatud menetluse läbiviimisel lähtutakse lisaks HMS-is sätestatule ka LKS §-s 69⁸ sätestatust. Avatud menetlusega tagatakse huvitatud isikute õigeaegne ja efektiivne kaasamine. Avatud menetluse kaudu on võimalik Vabariigi Valitsuse korraldusest mõjutatud isikutel oma seisukohti esile tõsta.

Avatud menetluse algatamisest teavitati isikuid, kes jäävad Nursipalu HV laiendatavasse alasse ja vahetult piiri äärde, ning puudutatud kohaliku omavalitsuse üksusi (edaspidi *omavalitsusüksused*) posti või e-posti teel. Lisaks avaldati teade menetluse algatamise kohta üleriigilise levikuga ajalehtedes Postimees ja Õhtuleht, maakondlikutes ajalehtedes Võrumaa Teataja ja Lõuna-Eesti Postimees ning Ametlikes Teadaannetes. Maakondlikus ajalehes avaldamine oli vajalik, kuna Nursipalu HV piir läbib mitut omavalitsusüksust. Laialdase, eri infokanalite kaudu avatud menetluse algatamisest teavitamise eesmärk oli, et teavitus jõuaks võimalikult paljude huvitatud isikuteni.

Käesoleva korralduse eelnõu koos seletuskirja, Natura asjakohase hindamise aruande ja kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruandega oli avalikul väljapanekul ja kooskõlastamisel eelnõude infosüsteemis 27. septembrist 2024. a kuni 8. novembrini 2024. Kõikide dokumentidega oli võimalik tutvuda RKIK-i veebilehel⁸ ning avaliku väljapaneku toimumise ajal ka Antsla Vallavalitsuses (Fr. R. Kreutzwaldi 1, Antsla vald), Võru Vallavalitsuses (Võrumõisa tee 4a, Võru) ja Rõuge Vallavalitsuses (Ööbikuoru 4, Rõuge vald) kohapeal. Ettepanekuid ja vastuväiteid eelnõule sai esitada kirjalikult ((digi)allkirjastatult) aadressil Järve 34a, Tallinn, või e-posti aadressil: ettepanekud@rkik.ee.

Pärast käesoleva korralduse eelnõu avalikku väljapanekut ja arvamuste esitamise tähtaega arutati esitatud ettepanekuid ning vastuväiteid 25. novembril 2024. a Võru kultuurimajas Kannel toimunud avalikul istungil. Avalikul istungil anti kokkuvõtlik ülevaade ettepanekutest ja vastuväidetest, mis olid esitatud avaliku väljapaneku ajal, ning esitada sai lisaküsimusi. Avaliku väljapaneku ajal esitati kokku ligikaudu 69 ettepanekut ja vastuväidet (sh arvamused ja küsimused), millest paljud kattusid. Avalikul istungil vastasid küsimustele RKIK-i peadirektor, Kaitseväe 2. jalaväebrigaadi ülem, Kaitseministeeriumi ametnikud, RKIK-i

⁶ Kaitseministri 17.08.2023. a käskkiri nr 119 „Volituse andmine“. Kättesaadav: <https://adr.rik.ee/kmin/dokument/14461428>.

⁷ Kättesaadav: <https://adr.rik.ee/kaitseministeerium/dokument/16053740>.

⁸ <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

töötajad ning eksperdid ettevõttest OÜ Hendrikson & Ko. Avatud menetluse käigus kirjalikult esitatud ettepanekud ja vastuväited ning põhjendus nendega arvestamise või mitte-arvestamise kohta on kättesaadavad käesoleva korralduse seletuskirja lisast 3. Kokkuvõtte esitatud ettepanekutest ja vastuväidetest on toodud käesoleva korralduse punktides 3.5.1, 3.6.1 ja 3.7. Avaliku istungi helisalvestis ja kirjalik protokoll on kättesaadavad RKIK-i veebilehel⁹.

II. ÕIGUSLIK ALUS

Vastavalt RelvS § 85 lõikele 1 on Kaitseväge ja Kaitsealiidu harjutusväli maa- või mereala koos selle kohal oleva õhuruumiga ja seal asetsevate väljaõppeehitiste kompleksiga, kus korraldatakse Kaitseväge ja Kaitsealiidu üksuste taktikalisi harjutusi, õppusi, laskmisi ja lõhketöid ning katsetatakse relvi, lahingumoonat, lahingu- ja muud tehnikat. RelvS § 85 lõike 3 järgi otsustab Vabariigi Valitsus valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul Kaitseväge ja Kaitsealiidu harjutusvälja asutamise või laiendamise. Tulenevalt RelvS § 85 lõikest 3¹ võib Vabariigi Valitsus otsustada valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul ja asjakohase ohuhinnangu alusel, et sellise harjutusvälja rajamisele ei kohaldata planeerimisest, kui harjutusvälja asutamise või laiendamise ainus eesmärk on riigikaitse tagamine ning planeerimismenetluse läbiviimisest tulenev viivitus suurendab ohtu riigikaitsele. Planeerimisest kohaldamata jätmist on põhjendatud VV korralduses nr 266. VV korralduse nr 266 punktis 3.1. on kirjeldatud põhjalikult Nursipalu HV laiendamise vajalikkust, julgeolekuolukorda ja sõjalist ohtu Eestile. Kaitseväge, olles hinnanud uuesti VV korralduse nr 266 aluseks olevas ohuhinnangus¹⁰ sisalduvat teavet, on seisukohal, et Eesti-vastase sõjalise rünnaku tõenäosus on jätkuvalt olemas. Seega ei ole käesoleva korralduse ajaks Nursipalu HV laiendamise eesmärk ja sellel kavandatavate tegevuste kriitiline vajadus ära langenud ning korralduse andmise aluseks olevad RelvS § 85 lõiked 3 ja 3¹ on jätkuvalt asjakohased Nursipalu HV laiendamisel.

VV korraldusega nr 266 laiendati Nursipalu HV korralduses ja selle lisaks oleval kaardil märgitud asukohas ja piirides. Käesoleva korraldusega Nursipalu HV laiendatud piire mõnevõrra muudetakse. RelvS § 85 lõike 3⁴ kohaselt märgitakse korralduses, millega toimub harjutusvälja laiendamine, muu hulga keskkonnametmed. VV korraldusest nr 266 tuleneb, et looduskaitse tingimuste ja piirangute tõttu on Nursipalu HV arendamine ning läbiviidavad tegevused kavandatud etapiviisiliselt. Nimetatud korralduse järgselt hinnati keskkonnale avalduvaid mõjusid täiendavalt, sh asjakohaseid Natura aladele avalduvaid mõjusid, et saaks otsustada Nursipalu HV-l kõikide kavandatavate tegevuste lubamise üle. Kuna Nursipalu HV laiendamise on otsustanud Vabariigi Valitsus, siis on Vabariigi Valitsusel pädevus muuta ka VV korraldust nr 266.

⁹ <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

¹⁰ Kaitseväge 14. juuli 2023. a nr RS-I-21/23/745-2 „Ohuhinnangud, ühise kaitsetegevuse ettevalmistamine ning sellest tulenevad vajadused Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks“ ja Kaitseväge 18. oktoober 2023. a nr RS-I-21/23/745-3 „Täiendus dokumendile „Ohuhinnangud, ühise kaitsetegevuse ettevalmistamine ning sellest tulenevad vajadused Nursipalu harjutusvälja laiendamiseks““ (salajasel tasemel riigisaladus ja sisaldab NATO salajast teavet).

Enne VV korralduse nr 266 andmist viidi läbi Natura eelhindamine¹¹ Nursipalu HV arendusprogrammist tulenevate kavandatavate tegevuste osas. Eelhindamise tulemuste alusel algatas Vabariigi Valitsus korraldusega nr 266 Natura asjakohase hindamise punktis 3.2.1.1 toodud mahus ja viisil II etapi tegevuste suhtes. Natura asjakohane hindamine on käesoleva korralduse andmise ajaks läbi viidud ja tulemused kajastuvad kokkuvõtlikult korralduse punktis 3.2.1.

LKS § 69⁶ lõike 7 kohaselt teeb otsustaja Natura asjakohase hindamise aruande nõuetele vastavaks tunnistamise otsuse 30 päeva jooksul LKS § 69⁶ lõikes 4 nimetatud kooskõlastuse saamisest arvates või lõike 6 alusel määratud tähtaja jooksul. LKS § 69² lõike 1 kohaselt on otsustaja haldusorgan, kelle pädevuses on kavandatava tegevuse lubamine. Harjutusvälja asutamise ja laiendamise õigus on RelvS § 85 lõike 3 alusel antud Vabariigi Valitsusele, millega kaasneb vajadusel ka harjutusvälja tegevuste täpsem reguleerimine, sealhulgas RelvS § 85 lõikes 1 nimetatud tegevuste lubamise üle otsustamine. Vabariigi Valitsus algatas Natura asjakohase hindamise põhjusel, et Natura eelhindangust tulenevalt ei olnud kõikide Nursipalu HV arendusprogrammist tulenevate kavandatavate tegevuste osas ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku aladele välistatud. Käesoleva korraldusega annab Vabariigi Valitsus hinnangu kavandatava tegevuse lubatavuse osas tuginevalt Natura asjakohase hindamise aruandele. LKS § 69⁶ lõike 3 kohaselt on esitatud Natura asjakohase hindamise aruanne kooskõlastamiseks Keskkonnaametile, kes on selle LKS § 69⁶ lõike 4 alusel kooskõlastanud. Käesoleva korralduse eelnõu on kooskõlastanud ka Kliimaministeerium.

Vabariigi Valitsus on kontrollinud Natura asjakohase hindamise aruande vastavust LKS § 69⁶ lõikes 2 sätestatud nõuetele ning piisavust Natura asjakohase hindamise algatamise aluseks olnud kavandatava tegevuse lubamiseks. Natura asjakohase hindamise aruande tulemusi on käsitletud käesoleva korralduse punktis 3.2.1.

III. PÕHJENDUSED JA KAALUTLUSED

3.1. Nursipalu HV-I kavandatav tegevus ja mõjude hindamine

Looduskaitseliste tingimuste ja piirangute tõttu on Nursipalu HV arendusprogrammist¹² tulenevad harjutusväljal kavandatud tegevused jagatud etappidesse. I etapi tegevuste lubatavus nõuetekohaste lubade olemasolul on toodud VV korralduse nr 266 resolutsiooni punktis 4 (viitega punktile 3.2.4).

VV korralduse nr 266 andmise üks aluseid oli RKIK-i tellitud keskkonnanülevaade¹³, mille koostamise eesmärk oli muu hulgas esitada ülevaade kavandatavate tegevuste

¹¹ Kättesaadav: https://www.kaitseinvesteeringud.ee/wp-content/uploads/2024/08/Nursipalju_harjutusvalja_Natura_eelhindamine.pdf.

¹² Kaitseministri 28. augusti 2023. a käskkirjaga nr 124 kehtestatud „Nursipalu harjutusvälja arendusprogramm“. Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja laiendamine - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](https://www.kaitseinvesteeringud.ee/keskus/kaitseinvesteeringud).

¹³ Skepast&Puhkim OÜ, „Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnanülevaade. Aruanne“. Kättesaadav: https://www.kaitseinvesteeringud.ee/wp-content/uploads/2024/08/Nursipalju_harjutusvalja_laienduse_keskkonnanulevaade.pdf

keskkonnamõjudest, kaardistada uuringute vajadus ning tuvastada täiendavat hindamist vajavad potentsiaalsed olulised keskkonnamõjud Nursipalu HV-l. Kavandatava tegevuse mõjusid hinnati kolmes osas (raadamine ja ehitustegevus, väikesekaliibrilistest relvadest laskmine ja taktikaline tegevus ning suurekaliibrilistest relvadest laskmine) ja kahes etapis. Sealjuures oli keskkonnaülevaate peatükis 7¹⁴ välja toodud täiendavate uuringute ja inventuuride vajadus ning see, milliste alade arendamise ja milliste tegevuste kavandamise puhul tuleb täiendavalt hinnata nendega seoses avalduvaid mõjusid kaitstavatele loodusobjektidele¹⁵. Keskkonnaülevaatega koos viidi läbi ka Natura eelhindamine.

3.2. Natura 2000 võrgustiku alale avalduva mõju hindamine

LKS § 69¹ lõike 1 alusel võib kavandatavat tegevust, sealhulgas korduvat või jätkuvat tegevust, mille korral ei ole objektiivse teabe põhjal välistatud ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku alale eraldi või koos muude tegevustega, lubada ning strateegilise planeerimisdokumendi keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi *KeHJS*) § 31 tähenduses kehtestada, kui on selge, et seda tegevust ja strateegilise planeerimisdokumendi elluviimist lubab Natura 2000 võrgustiku ala kaitsekord ning need ei mõjuta ebasoodsalt selle Natura 2000 võrgustiku ala terviklikkust. Sama paragrahvi lõike 2 alusel tuleb kavandatava tegevuse või strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasnevat olulist mõju Natura 2000 võrgustiku alale asjakohaselt hinnata, kui seda ei ole võimalik objektiivsest teabest lähtudes välistada, välja arvatud juhul, kui kavandatav tegevus või strateegiline planeerimisdokument on otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või selleks otseselt vajalik. Sellest lähtudes lubati VV korraldusega nr 266 Nursipalu HV-l tegevusi enne Natura asjakohast hindamist üksnes nende tegevuste osas, mille puhul mõju Natura 2000 võrgustiku aladele on välistatud (vt VV korralduse nr 266 punkt 3.2.4). Tegevused, mille puhul eelhinnangust nähtuvalt mõju Natura 2000 võrgustiku aladele välistatud ei olnud, VV korraldusega nr 266 lubatud ei olnud. Selliste tegevuste mõju Natura 2000 võrgustiku aladele oli kohustus hinnata, sealhulgas vajaduse korral töötada välja leevendusmeetmed, Vabariigi Valitsuse algatatud Natura asjakohase hindamise käigus. Natura asjakohase hindamise järel on Vabariigi Valitsusel õigus otsustada kogu kavandatavate tegevuste lubatavus ning määrata tegevuse negatiivse mõju leevendusmeetmed.

3.2.1. Natura asjakohase hindamise läbiviimine

Natura eelhindamist arvesse võttes tuli VV korraldusest nr 266¹⁶ lähtuvalt Natura asjakohane hindamine läbi viia järgmiste Natura 2000 võrgustiku alade ning nende kaitse-eesmärgiks olevate liikide ja elupaigatüüpide kohta järgmiste II etapi tegevuste korral:

¹⁴ Skepast&Puhkim OÜ, „Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade. Aruanne“. Peatükk 7. Kättesaadav: https://www.kaitseinvesteeringud.ee/wp-content/uploads/2024/08/Nursipalju_harjutusvalja_laienduse_keskkonnaulevaade.pdf

¹⁵ Skepast&Puhkim OÜ, „Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade. Aruanne“. Peatükk 6, tabel 2. Kättesaadav: https://www.kaitseinvesteeringud.ee/wp-content/uploads/2024/08/Nursipalju_harjutusvalja_laienduse_keskkonnaulevaade.pdf

¹⁶ [Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja laiendamine planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmise ja Natura asjakohase hindamise algatamine–Riigi Teataja](#). Punkt 3.2.1.1.

- a) Timmase loodusala – elupaigatüüp jõed ja ojad (3260), liigid harilik vingerjas, rohe-vesihobu ja paksukojaline jõekarp. Hindamine oli vajalik seoses algselt planeeritud truupsilla lahenduse kasutamisega Rõuge jõel.
- b) Haanja linnuala – rästas-roolind, viupart, sinikael-part ja rukkirääk. Hindamine on vajalik seoses suurekaliibrilistest relvadest laskmisega Lõuna laskeväljal ja seotud UXO alal liikide pesitsusperioodil (aprillist kuni septembrini).
- c) Karula linnuala – must-toonekurg. Hindamine oli vajalik seoses Lääne laskevälja raadamisega 40 ha või suuremas ulatuses ja lähemal kui 300 m ojadest; väikesekaliibrilistest relvadest laskmisega Lääne laskeväljal perioodil aprillist kuni septembrini ning suurekaliibrilistest relvadest laskmisega Lõuna laskeväljal ja UXO alal, Lääne laskeväljal ning Lääne ja Põhja laskevälja vahele jääval UXO alal ning laskevälja lääneosas perioodil aprillist kuni septembrini.

VV korralduse nr 266 punkti 3.2.1.1 kohaselt võib Natura asjakohast hindamist läbi viia eriteadmistega isik või isik, kellel on Natura 2000 võrgustiku ala kaitstava liigi või elupaigatüübi uurimisel või nendele avalduva mõju hindamisel pikaajaline kogemus ja kes tunneb dokumendis „Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis“ toodud Natura hindamise menetluse põhimõtteid. Arvestades Natura asjakohase hindamise objektiks olevaid kaitse-eesmärke, võib mõju Haanja ja Karula linnuala kaitse-eesmärkidele hinnata pikaajalise kogemusega (vähemalt 5 a) linnustikuekspert ning Timmase loodusala kaitse-eesmärkidele pikaajalise kogemusega (vähemalt 5 a) vee-elustikuekspert.

RKIK tellis 2. jaanuaril 2024. a avaliku hanke tulemusel OÜ-lt Hendrikson & Ko Nursipalu HV laiendamise ja planeeritavate tegevuste Natura asjakohase hindamise¹⁷ (edaspidi *Natura asjakohase hindamine*). RKIK määras Natura asjakohase hindamise hanke väljakuulutamisel tehnilises kirjelduses korralduse nr 266 punktis 3.2.1.1 nimetatud nõuded Natura asjakohase hindamise läbiviijatele¹⁸. Natura asjakohane hindamine viidi läbi vastavalt Euroopa Liidu Nõukogu 21. mai 1992. a direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta¹⁹ artikli 6 lõigetele 3 ja 4. Hindamise läbiviimisel tugineti Euroopa Komisjoni juhendile „Natura 2000 aladega seotud kavade ja projektide hindamine. Metoodilised suunised elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõigete 3 ja 4 sätete kohta“²⁰ ning juhenditele „Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis“²¹ ja „Natura 2000 alade kaitsekorraldus. Elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sätted“ (2019)²². Lisaks tugineti 2023. aastal valminud Kotkaklubi MTÜ

¹⁷ OÜ Hendrikson & Ko, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste Natura asjakohane hindamine“, Tartu, 2024. Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

¹⁸ Tehniline kirjeldus on asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud dokument.

¹⁹ EÜT L 206, 22.07.1992. Kättesaadav: [Direktiiv - 92/43 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj/1992_43_en.pdf).

²⁰ Natura 2000 aladega seotud kavade ja projektide hindamine. Metoodilised suunised elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõigete 3 ja 4 sätete kohta. Brüssel, 28.09.2021.

²¹ Kutsar, R.; Eschbaum, K. ja Aunapuu, A. 2019. Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis. Tellija: Keskkonnaamet.

²² European Commission, Directorate-General for Environment, *Natura 2000 alade kaitsekorraldus – elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sätted*, Publications Office, 2019, <https://data.europa.eu/doi/10.2779/213298>.

koostatud kaitsealuste linnuliikide inventuuri aruandele²³. Natura asjakohase mõju hindamisse olid kaasatud vajalike eriteadmistega eksperdid.

LKS § 69⁶ lõike 2 kohaselt koostab ekspert Natura asjakohase hindamise tulemusena aruande, mis peab sisaldama vähemalt järgmisi andmeid:

- 1) kavandatava tegevuse või strateegilise planeerimisdokumendi lühiiseloostus;
- 2) asjassepuutuva Natura 2000 võrgustiku ala lühiiseloostus, sealhulgas ala kaitse-eesmärk ning ülevaade alal asuvatest elupaigatüüpidest ja liikidest;
- 3) selge hinnang kavandatava tegevusega või strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasneva ebasoodsa mõju võimalikkuse kohta ala terviklikkusele;
- 4) käesoleva lõike punktis 3 nimetatud ebasoodsa mõju leevendamise meetmed ja hinnang nende tõhususele;
- 5) reaalsete alternatiivide analüüs;
- 6) hinnang Natura erandi menetluse algatamise kohta juhul, kui ühelgi reaalset alternatiivil pole ebasoodne mõju välistatud.

Natura asjakohane hindamine viidi läbi 2023. aastal koostatud Natura eelhindamise aruandes²⁴ kaardistatud mahus ning võttes arvesse VV korralduses nr 266 ettenähtud tingimusi. Natura asjakohase hindamise läbiviimisel võeti tulenevalt ettevaatusprintsipi Nursipalu HV laiendamisega kaasneva mürahäiringu²⁵ mõjuala määratlemisel aluseks halvim võimalik modelleeritud keskmine müraolukord, milleks on suurima laskude arvuga harjutuspäeva päevane müraolukord ehk suurõppused (nt Kevadtorm). Oluline on rõhutada, et sellised õppused toimuvad kuni kaks korda aastas²⁶.

Natura asjakohase hindamise mahukust arvestades esitatakse alljärgnevalt Natura asjakohase hindamise järeldused. Selle aluseks olnud kaalutlused on toodud Natura asjakohase hindamise aruandes²⁷, mis on kättesaadav ka käesoleva korralduse seletuskirja lisas nr 1:

a) Timmase loodusala seoses otsustas RKIK kui Nursipalu HV arendamise eest vastutav asutus Natura eelhindamise järel Rõuge jõe mõju välistamiseks truupsilla lahendusest loobuda ning kasutada lahendust (teraskaarsild, sammassild), mis ei mõjuta jõe veekeskonda ega Timmase loodusala kaitse-eesmärke. Kui sild rajatakse valitud viisil, siis Natura eelhinnangu kohaselt Rõuge jõe negatiivne mõju puudub. Kuna Timmase loodusalale ebasoodsa mõjuga truupsilla lahendust ei kavandata, siis puudus ka Timmase loodusalal vajadus Natura asjakohase hindamise läbiviimiseks.²⁸ Natura eelhindamise kohaselt võib

²³ Kotkaklubi MTÜ (Sellis, U. ja Tanilsoo, J.). 2023. Kaitsealuste linnuliikide inventuur (Nursipalu harjutusvälja laiendus). 29.05.2023. a hankeleping nr 2-2/23/340-1 lõpparuanne.

²⁴ Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

²⁵ Akukon Eesti OÜ, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise mürauring“, Tallinn, 2024. Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

²⁶ OÜ Hendrikson & Ko, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste Natura asjakohane hindamine“, Tartu, 2024, lk 10. Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

²⁷ OÜ Hendrikson & Ko, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste Natura asjakohane hindamine“, Tartu, 2024. Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

²⁸ Samas, lk 5.

negatiivsed mõjud Timmase loodusalale välistada seoses kavandatava Nursipalu HV laiendamisega seotud raadamise ja ehitustöödega, seoses väikesekaliibrilistest relvadest laskmisega ja taktikalise tegevusega, samuti seoses suurekaliibrilistest relvadest laskmisega ning nende tegevuste koosmõjuga (Natura eelhindamise p 3.4.1.1., 3.4.2.1., 3.4.3.1., 3.5).

b) Haanja linnuala puhul käsitles Natura asjakohane hindamine²⁹ suurekaliibriliste relvade (suurtükid, liikursuurtükid, miinipildujad, tankid, tankitõrjerelvad, kaudtulerelvad, soomustehnika) laskmisega seotud kõrgendatud müra häirivat mõju linnuala nendele liikidele, mille puhul ei saanud eelhindamise alusel olulist mõju välistada. Need liigid olid rästas-roolind, viupart, sinikael-part ja rukkirääk. Natura asjakohane hindamine jõudis objektiivse hindamise tulemusel järeldusele³⁰, et Nursipalu HV laiendamisel ja sellega seotud tegevustel puudub ebasoodne mõju Natura 2000 Haanja linnuala kaitse-eesmärkide saavutamisele ning Natura linnuala terviklikkus säilib³¹. Puudub vajadus leevendavate meetmete kavandamiseks ja edasi liikumiseks Natura hindamise järgmisse etappi (Natura erandi tegemine).

c) Karula linnuala puhul käsitles Natura asjakohane hindamine³² mõjusid must-toonekurele, kes on Nursipalu HV alaga seotud toitumisalade kaudu. Hinnati mõju seoses Nursipalu HV-I liigi toitumisalal plaanitavate raadamistegevustega ning lisaks hinnati väikese- ja suurekaliibriliste relvade laskmisega seotud kõrgendatud müra häirivat mõju. Natura asjakohane hindamine jõudis objektiivse hindamise tulemusel järeldusele³³, et Nursipalu harjutusvälja laiendamisel ja sellega seotud tegevustel puudub ebasoodne mõju Natura 2000 Karula linnuala kaitse-eesmärkide saavutamisele ning Natura ala terviklikkus säilib³⁴. Puudub vajadus leevendavate meetmete kavandamiseks ja edasi liikumiseks Natura hindamise järgmisse etappi (Natura erandi tegemine). Natura asjakohase hindamise aruandes toodi veel välja, et kuigi Karula must-toonekurgede soodsa seisundi halvenemist Nursipalu HV ala väljaehitamine ja sealsed raadamised jm tegevused kaasa ei too ning meetmete seadmise vajadust ei ole, aitavad kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruandes³⁵ nimetatud meetmed parendada tingimusi ka Karula Natura 2000 linnuala must-toonekurgedele³⁶. Nende keskkonnameetmete sisu on kokkuvõtlikult toodud käesoleva korralduse punktis 3.3.1.

LKS § 69⁸ lõike 1 kohaselt võimaldatakse Natura asjakohase hindamise ja asjakohasel juhul Natura erandi menetluse aruandega tutvuda ning nende kohta ettepanekuid ja vastuväiteid esitada samas ulatuses ja korras, mida kohaldatakse kavandatud tegevuseks vajaliku loa või selle elluviimiseks vajaliku muu dokumendi taotlusega tutvumisele või nende kohta

²⁹ Samas, lk 11–21.

³⁰ Samas, tabel 3-2, lk 17–19.

³¹ Samas, tabel 3-3, lk 20.

³² Samas, lk 22–36.

³³ OÜ Hendrikson & Ko, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste Natura asjakohane hindamine“, Tartu, 2024, tabel 4-2, lk 33–34. Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

³⁴ Samas, tabel 4-3, lk 35.

³⁵ OÜ Hendrikson & Ko, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“, lk 50, Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

³⁶ OÜ Hendrikson & Ko, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste Natura asjakohane hindamine“, Tartu, 2024, lk 31. Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

ettepanekute või vastuväidete esitamisele. Natura asjakohase hindamise aruande ja käesoleva korralduse eelnõuga oli võimalik tutvuda ja nende kohta arvamusi avaldada ajavahemikul 27. septembrist kuni 8. novembrini 2024. a. Keskkonnaamet kooskõlastas märkustega arvestamisel 8. novembri 2024. a kirjaga nr 6-3/24/20029-2³⁷ korralduse eelnõu ja Natura asjakohase hindamise aruande (seletuskirja lisa 1)³⁸. Keskkonnaameti esitatud märkuse osas on korraldust korrigeeritud. Avalikul väljapanekul esitati arvamusi Natura asjakohase hindamise aruande kohta, kuid need olid seotud enamjaolt Natura eelhindamisega, millest tulenevalt ei olnud asjakohane käesolevat korraldust ega Natura asjakohase hindamise aruannet täiendada. RKIK edastas Natura asjakohase hindamise aruande koos avalikul väljapanekul esitatud ettepanekute tabeliga Keskkonnaametile uuesti kooskõlastamiseks. Keskkonnaamet kooskõlastas Natura asjakohase hindamise aruande märkusteta 6. detsembri 2024. a kirjaga nr 6-3/24/20029-5³⁹.

Vabariigi Valitsus on hinnanud Natura asjakohase aruande piisavust Natura asjakohase hindamise algatamise aluseks olnud kavandatavate II etapi tegevuste lubamiseks Nursipalu HV-1 ning leiab, et Natura asjakohase hindamise aruanne sisaldab kavandatava tegevuse lühiiseloostust, asjassepuutuva Natura 2000 võrgustiku ala lühiiseloostust, sealhulgas ala kaitse-eesmärgi ning ülevaadet alal asuvatest elupaigatüüpidest ja liikidest, samuti selget hinnangut kavandatava tegevusega kaasneva ebasoodsa mõju võimalikkuse kohta ala terviklikkusele. Kuna Natura asjakohase hindamise aruandest nähtub, et puudub vajadus leevendavate meetmete kavandamiseks ja edasi liikumiseks Natura hindamise järgmisse etappi (Natura erandi tegemine), ei ole olnud vajalik Natura asjakohase hindamise aruandes käsitleda LKS § 69⁶ lõike 2 punkte 4–6. Seega vastab Natura asjakohase hindamise aruanne LKS § 69⁶ lõikes 2 sätestatud nõuetele ja on piisav Natura asjakohase hindamise algatamise aluseks olnud kavandatava tegevuse lubamiseks.

3.3. Muude keskkonnale avalduvate oluliste mõjude hindamine ja uuringud

Vabariigi Valitsus otsustas korraldusega nr 266 keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi *KeHJS*) § 3 lõike 4 alusel jätta Nursipalu HV laiendamisel KeHJS-i-kohane keskkonnamõju hindamata VV korralduse nr 266 punktis 3.2 esitatud kaalutlustel ja põhjendustel. Vabariigi Valitsus leidis, et on põhjendatud jätta KeHJS-i-kohane keskkonnamõju hindamata ning tagada Nursipalu HV laiendamise elluviimise (sh lubatud tegevustega) seaduslikkus lühemat ja kiiremat menetlust kohaldades. Seega kohustas Vabariigi Valitsus asjakohases mahus hindama enne kavandatavate tegevuste elluviimist muud olulised looduskeskkonnale (v.a Natura 2000 võrgustiku alale, mida hinnati eraldi) avalduvad mõjud vastavalt korralduse punktis 3.2.2 nimetatule ning selgitama keskkonnameetmed, mis tagavad tegevuse vastavuse õigusaktides sätestatule⁴⁰ ja vajalike lubade olemasoluks.

³⁷ Kättesaadav: <https://adr.rik.ee/kaitseministeerium/dokument/16322244>.

³⁸ Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

³⁹ Kättesaadav: <https://adr.rik.ee/kaitseministeerium/dokument/16322244>.

⁴⁰ [Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja laiendamine planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmise ja Natura asjakohase hindamise algatamine–Riigi Teataja](#). V. otsus, punkt 6.

Muude keskkonnale avalduvate oluliste mõjudena käsitletakse mõjusid, mille kohta on nõuded sätestatud õigusaktidega (nt eeskätt kaitstavad loodusobjektid) ja mida ei hinnata Natura asjakohase hindamise osana. RKIK-i tellitud keskkonnaülevaate⁴¹ tulemuste alusel oli enne tegevuste elluviimist vaja teha Nursipalu HV väljaarendamise ja kasutamisega kaasnevate muude oluliste looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamiseks järgmised inventuurid ja uuringud keskkonnaülevaate peatükis 7⁴² kirjeldatud mahus ning täiendav mõjude hindamine keskkonnaülevaate tabelis 2 kollase ja punase värviga tähistatud tegevuste kohta (VV korralduse nr 266 seletuskirja lisa 3⁴³):

1. Kalakotka, merikotka, väike-konnakotka ja must-toonekure inventuur – laiendatud Nursipalu HV on Kagu-Eesti üks kahest esinduslikumast elualast kotkastele ning must-toonekurele. Alale jäävad hinnanguliselt 3 kalakotka, 2 merikotka, 3-4 väike-konnakotka ja 1 must-toonekure pikalt asustatud pesapaik. Uuringu eesmärk oli selgitada välja uued pesapaigad ning määrata uutele ja olemasolevatele elupaikadele (sh must-toonekure toitumisalade) võimalikud puhvrid, et säilitada maksimaalselt nende kaitsealuste liikide elupaikade seisund ning vajaduse korral hinnata vajalike kompensatsioonimeetmete mahtu, sealhulgas kompensatsioonialade hulka ja pindala.
2. Kanakulli inventuur – Nursipalu harjutusväljale jääb kaks teadaolevat ja kaks potentsiaalset kanakulli elupaika. Uuringu eesmärk oli selgitada välja uued pesapaigad ning hinnata vajalike kompensatsioonimeetmete mahtu, sealhulgas kompensatsioonialade hulka ja pindala.
3. Potentsiaalsete metsisemängude inventuur. Potentsiaalsete mängude eelvalik ja inventuur toimusid koostöös Keskkonnaagentuuriga, kes valis välja 25 esialgset uuringuala, millest tehti täpsem valik, jättes välja mõned alad, mis ei sobinud tiheasustuse läheduse tõttu (kus pole mängu esinemine tõenäoline).
4. Militaarmüra ja vibratsiooni uuring.
5. Arheoloogilise uuringu I etapp ühes looduslike pühapaikade uuringuga Nursipalu HV laienduse ala ulatuses⁴⁴.

3.3.1. Kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise läbiviimine

RKIK tellis 2. jaanuaril 2024. a avaliku hanke tulemusel OÜ-lt Hendrikson & Ko Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamise kaitstavatele loodusobjektidele⁴⁵ (edaspidi *kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamine*).

⁴¹ Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade. Aruanne (Skepast & Puhkim, 2023). Kättesaadav: https://www.kaitseinvesteeringud.ee/wp-content/uploads/2024/08/Nursipalu_harjutusvalja_laienduse_keskkonnaulevaade.pdf.

⁴² Nursipalu harjutusvälja huviala keskkonnaülevaade. Aruanne ja õiendid keskkonnaülevaates tehtud muudatuste kohta. Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/avatud-menetlus-harjutusvalja-laiendamiseks/>.

⁴³ [Nursipalu harjutusvälja laiendamine planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmise ja Natura asjakohase hindamise algatamine – EIS \(valitsus.ee\)](#).

⁴⁴ [Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja laiendamine planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmise ja Natura asjakohase hindamise algatamine–Riigi Teataja](#). Punkt 3.2.3.

⁴⁵ OÜ Hendrikson & Ko, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“, Tartu, 2024. Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

Kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise mahukust arvestades on käesolevas korralduses toodud kokkuvõtlikult hindamise järeldused koos keskkonnameetmetega, selle aluseks olnud kaalutlused on esitatud kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruandes (korralduse seletuskirja lisa 2)⁴⁶.

Kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamises võeti tulenevalt ettevaatusprintsibist Nursipalu HV laiendamisega kaasneva mürahäiringu mõjuala määratlemisel aluseks halvim võimalik modelleeritud keskmine müraolukord, milleks on suurima laskude arvuga harjutuspäeva päevane müraolukord ehk suurõppused⁴⁷. Nursipalu HV laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele viidi läbi 2023. aastal koostatud keskkonnaülevaate aruandes⁴⁸ kaardistatud mahus. Tulenevalt 2024. aastal valminud mürauuringu⁴⁹ tulemustest täpsustati keskkonnaülevaates määratletud mõjuulatust potentsiaalselt olulist häiringut tekitada võiva müra mõjuulatuse põhjal. Töös ei käsitletud neid objekte, mis on hõlmatud Natura asjakohase hindamise raames. Kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamisel tugineti suuresti 2023. aastal valminud, Kotkaklubi MTÜ koostatud kaitsealuste linnuliikide inventuuri aruandele⁵⁰, mille koostamiseks inventeeriti Nursipalu HV-l ja selle ümbruses asuvad kotkaste, must-toonekure ja kanakulli elupaigad, registreeriti ka muud olulisemad leiud (lõopistriku, hiireviu ja händkaku elupaigad) ning kavandati keskkonnameetmed Nursipalu HV rajamisega kaasnevate mõjude vältimiseks, leevendamiseks või kompenseerimiseks. Lisaks saadi olulist alusinfot 2023. aastal Nursipalu HV-l ja selle lähistel ning muudes Võru maakonnas asuvates teadaolevates ja potentsiaalsetes mängupaikades korraldatud metsiste seiretööst⁵¹.

Kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise tulemusel kavandati aruandes keskkonnameetmed ja seirevajadus, mille abil tagatakse, et kavandatava tegevuse elluviimisel ei kaasne valdavale osale Nursipalu HV mõjualasse jäävatele kaitsealustele loodusobjektidele olulist negatiivset keskkonnamõju. Nende kaitstavate loodusobjektide puhul, millele olulise negatiivse mõju avaldamine on kavandatud tegevuse elluviimisel möödapääsmatu, planeeriti kompensatsioonimeetmed. Nursipalu HV laiendamiseks vajalikud tegevused saab kavandatud mahus ellu viia, kui rakendatakse kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruandes toodud keskkonnameetmeid olulise mõju vältimiseks, leevendamiseks või kompenseerimiseks⁵².

⁴⁶ Samas.

⁴⁷ Samas, lk 10.

⁴⁸ Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/avatud-menetlus-harjutusvalja-laiendamiseks/>.

⁴⁹ Akukon Eesti OÜ, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise mürauuringu“. Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

⁵⁰ Kotkaklubi MTÜ (Sellis, U. ja Tanilsoo, J.). 2023. Kaitsealuste linnuliikide inventuur (Nursipalu harjutusvälja laiendus). 29.05.2023. a hankeleping nr 2-2/23/340-1 lõpparuanne.

⁵¹ „Metsiste mängude inventuur Nursipalu harjutusvälja ümbritsevatel aladel“, 2023, Keskkonnaagentuur.“

⁵² OÜ Hendrikson & Ko, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“, Tartu, 2024, lk 53. Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

Keskkonnameetmed on jagatud nende rakendusvajaduse olulisuse alusel tingimusteks ja soovitusteks. Tingimused on keskkonnameetmed, mille rakendamine on hädavajalik olulise keskkonnamõju vältimiseks. Soovitude eesmärk on vähendada väheintensiivsete ja normi piiresse jäävate keskkonnahäiringute negatiivset mõju. Nende rakendamata jätmisega ei kaasne olulist keskkonnamõju. Kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruandes on esitatud vaid reaalselt rakendatavad soovitud, mille elluviimisel säilivad Nursipalu HV arendamise ja kasutamise eesmärgid. Mitme töös toodud keskkonnameetme rakendamine on kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruande koostamise ajal juba algatatud või ka elluviidud⁵³ ning need on käesolevas korralduses allpool välja toodud.

Alljärgnevalt on esitatud kokkuvõtlikult Nursipalu HV-l kavandatava tegevuse mõju iga kaitstava loodusobjekti osas (v.a need, mida käsitles Natura asjakohane hindamine) ning kavandatava tegevuse elluviimisel vajalikud keskkonnameetmed ja seirevajadus⁵⁴.

1. Must-toonekurg

Olukord: must-toonekurg kuulub I kaitsekategooriasse ja linnudirektiivi⁵⁵ I lisasse. 2023. aastal ei pesitsenud kavandataval laiendusosal ühtegi must-toonekure paari. Must-toonekure seisund on praegu ebasoodne kogu Kagu-Eestis ja arvukus langev. 2023. aastal tehti Kagu-Eestis kindlaks vaid kaks edukat must-toonekure pesitsust ja tema arvukus on viimase 30 aasta madalaim. Samas tehti inventuuril kindlaks, et see liik kasutab Nursipalu HV-d vähesel määral toitumiskohana. Täpsemalt kohati must-toonekurge üksikul juhuvaatlusel Rõuge jõel, mis on liigi jaoks suhteliselt soodsas seisundis. Peamised must-toonekure arvukust ja levikut piiravad tegurid on metsade pindala ja mitmekesisuse vähenemine ning inimese põhjustatud häirimine. Eesti kohta tehtud uurimus kinnitab, et pesitsuspaiga valikut mõjutab oluliselt metsamassiivide killustumine ja puistu mitmekesisus. Oluline mõju on ka toitumisalade kvaliteedi langusel. Toitumisalade halvenenud kvaliteeti peetakse Eesti must-toonekure populatsiooni vähenenud produktiivsuse üheks põhiliseks põhjuseks.⁵⁶

Mõjuhindang: must-toonekure kaitse seisukohast on esmatähtis tagada tema toitumiskohtades liigile soodsad tingimused. Selleks, et must-toonekurg Nursipalu piirkonna taastasustaks, peavad ümbruskonnas olema väga head toitumistingimused, kuna Nursipalu HV laiendamiseks vajalike tegevuste elluviimisel olemasoleva pesapaiga kvaliteet langeb⁵⁷.

Keskkonnameetmed⁵⁸:

Tingimused

1) Välistada raadamine ja lageraie lähemal kui 50 m vooluveekogust. Nursipalu HV-l kavandatud raadamisaladel on see soovituslik.

⁵³ Samas, lk 17.

⁵⁴ Samas, lk 50–52.

⁵⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010). Kättesaadav: [Direktiiv - 2009/147 - EN - linnudirektiiv - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009L0147).

⁵⁶ OÜ Hendrikson & Ko, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“, Tartu, 2024, Lk 17–18. Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

⁵⁷ Samas.

⁵⁸ Samas, lk 18–22.

- 2) Vooluveekogudeni ulatuvatel olemasolevatel lageraialadel vältida jõekallaste võsastumist.
- 3) Rõuge jõkke, Matu, Ura, Lükka, Nilbe, Vungi, Tinu ja Maru oja ei tohi rajada ega paigutada veevoolu takistavaid ehitisi ega muul moel kalade elutingimusi halvendada.
- 4) Vooluveekogudesse ei tohi sattuda mürkkemikaale, kütust, lõhkeainet jms.
- 5) Vältida tehnikaga otse läbi Maru oja liikumist. Veekogu ületamiseks tuleb kasutada olemasolevaid sildu ja ülepääse. Kui need ei kata väljaõppe läbiviimiseks reaalselt vajadust, tuleb vajalikesse kohtadesse kavandada ojale sillad, truubid vms ülepääsud.
- 6) Koostada toitumisveekogusid (Rõuge jõge ning Matu, Maru, Tinu ja Põdra oja) hõlmav vajalike tegevuste ja ajaraamiga taastamiskava.
- 7) Kavandada ka planeeringualast vahetult välja jäävatele must-toonekurele potentsiaalselt toitumiskohtadeks sobivatele veekogudele taastamiskavad.
- 8) Nursipalu HV piirijõgede tähistamisel paigaldada tähised veekogust väljapool.
- 9) Otsida seni leidmata must-toonekure pesitsusterritooriume ning võtta need kas püsielupaikadena kaitse alla või liita lähima kaitsealaga.
- 10) Koostada kompensatsioonialadel toitumisveekogude seisundi parandamiseks taastamiskava (sarnaselt tingimustele nr 6 ja 7).

2. Väike-konnakotkas

Olukord: väike-konnakotkas kuulub Eestis I kaitsekategooriasse ja linnudirektiivi I lisasse, olles meil pesitsevatest kotkaliikidest arvukaim. Võrumaal on see liik suhteliselt arvukas (2023. aasta linnustiku inventuur). Liiki ohustavatest teguritest on olulisemad seni teadmata pesapaikade hävimine, pesitsusaegne häirimine ning toitumisalade hävimine ja kvaliteedi langus (väike-konnakotka kaitse tegevuskava). 2023. a inventuuri kohaselt on Nursipalu HV-l kaks elupaika (Kaagu ja Laosäärõ) asustatud. Nursipalu HV vahetuses läheduses asub neli elupaika. Väike-konnakotkas pesitseb metsas, aga saaki (närilised, konnad, mutid) püüab peamiselt kuni 2 km raadiuses lagedatel aladel (luhad, niidud, karjamaad, põllumaad, puisniidud, häilud jms). Teoreetiliselt võivad väike-konnakotkale toitumisaladena sobida ka HV lagedamad osad, aga nende naabruses peaks säilima piisavalt vana kuuse-segamets pesitsemiseks.⁵⁹

Mõjuhinna: olulisim väike-konnakotka seisundit mõjutada võiv tegur on Kaagu elupaigas kavandatud raadamistööd, mis võivad suure tõenäosusega pesapaiga liigile sobimatuks muuta. Üks tegureid on ka suurenev (müra)häiring. Väike-konnakotkas ei ole vähese või ühekordse häirimise suhtes eriti tundlik, küll aga võib ta hüljata pesa läheduses (kuni 450 m kaugusel) tehtava kärarikka metsatöö või sagedase külastamise tõttu. Ka liigi tegevuskavas on viidatud, et Eestis on häiretegurina eelkõige olulisemad pikaajalised häirivad tegevused pesapaikade läheduses. Sellest võib järeldada, et kavandatava tegevusega kaasnev häiring võib oluliselt mõjutada eelkõige Nursipalu HV-l ja selle vahetus läheduses (Sõmerpalu KLO9129365) asuvaid elupaiku ning eeldatavasti pole kaugemal Nursipalu HV kasutamisega kaasnev müra oluline häiring⁶⁰.

⁵⁹ OÜ Hendrikson & Ko, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“, Tartu, 2024, lk 23–24. Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

⁶⁰ Samas, lk 24.

Keskkonnameetmed⁶¹:

Tingimused

- 1) Säilitada metsaala kavandatava Kaagu püsielupaiga läheduses.
- 2) Vältida väike-konnakotka pesitsusajal (1. aprillist kuni 31. augustini) Nursipalu HV laiendamiseks vajalike raadamis- ja ehitustööde tegemist konnakotka pesale lähemal kui 1 km.
- 3) Moodustada 2023. a leitud pesa ümber elupaiga piire arvestav püsielupaik – kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruande koostamise ajal juba esitati püsielupaiga moodustamise ettepanek kaitse alla võtmise algatajale (Kliimaministeerium). Lõpliku otsuse püsielupaiga moodustamise otstarbekuse kohta teeb Kliimaministeerium.
- 4) Vältida Laossaarõ elupaiga (KLO9129354) võimaliku pesapaiga asukohametsa raadamist ja raiaet.
- 5) Hooldada konnakotkaste elupaikades sobivaid toitumisalasid ja vältida toitumisalana kasutatavate rohumaa pindala vähenemist.
- 6) Otsida ja võtta valdkonna eest vastutava ministri määrusega kaitse alla püsielupaigana või liites lähistel asuva kaitsealaga vähemalt kaheksa seni leidmata ja kaitsmata väike-konnakotka elupaika – 14. veebruaril 2024. a sõlmis RKIK lepingu kotkaste elupaikade leidmiseks.

3. Merikotkas

Olukord: merikotkas kuulub I kaitsekategooriasse ja on linnudirektiivi I lisa liik. Merikotkas pesitseb arvukamalt kõikjal mererannikul, Emajõe vesikonnas ja sisemaa suuremate järvede lähistel. Üksikuid paare on leitud sisemaalt ka väiksemate järvede ja märgalade ümbrusest. Tema elupaigad on tavaliselt suuremate veekogude lähedased metsad, harilikult kuni 10 km kaugusel veekogust. Lõuna-Eestis on see liik haruldane. Enamik Võru maakonna merikotkaid pesitseb Pihkva järve rannikul (linnustiku inventuur, 2023). Liigi kaitse tegevuskava kohaselt on olulisem merikotkaasurkonda ohustav tegur pliidi sisaldava laskemoona kasutamine, potentsiaalselt suure mõjuga on ka keskkonnamürgid (nt pestitsiidid). Arvestatava mõjuga ohutegur on lisaks hukkamine elektriliinides, teedel ja tuuleparkides. Nursipalu HV piirkonnas on merikotkas pesitsenud juba üle 20 aasta. Teada on vähemalt ühe kotkapaari territoorium. Piirkond sobib kotkastele eeskätt heade toitumisveekogude tõttu (Tamula ja Vagula järv, Leoki kalakasvatus). Nursipalu HV-l on teada kotkapaari kaks pesa⁶².

Mõjuhinna: kavandatud tegevuse puhul on merikotkale peamine potentsiaalselt oluline ohutegur mürähäiring, aga ka inimeste viibimine pesapaiga läheduses. See seostub eelkõige pesitsusaegse häirimisega, kuigi kotkad võivad elupaigas viibida ka muul ajal. Eriti tundlik on ta nende tegevuste suhtes, mis toimuvad pesast kuni 500 m kaugusel. Selles ulatuses häirimatuse tagab pesapaikade kaitsekord, mis keelab Keretü looduskaitseala Tsirgupalu sihtkaitsevööndis ning Keretü püsielupaiga sihtkaitsevööndis pesitsusajal (1. veebruarist 31. juulini) inimeste viibimise, sealhulgas rahvaürituste korraldamise⁶³.

Keskkonnameetmed⁶⁴:

⁶¹ OÜ Hendrikson & Ko, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“, Tartu, 2024, lk 24–29. Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

⁶² Samas, lk 29–30.

⁶³ Samas, lk 30.

⁶⁴ Samas, lk 31.

Tingimused:

- 1) Säilitada varem asustatud olnud püsielupaik Nursipalu HV põhjaosas.
- 2) Säilitada 2018. aasta Nursipalu HV ehitusprojektile tehtud keskkonnamõju hindamise⁶⁵ leevendusmeetmena sihtmärgiala serva jäetud puhverala Keretü looduskaitseala ja olemasoleva sihtmärgiala vahel.

4. Kalakotkas

Olukord: kalakotkas kuulub I kaitsekategooriasse ja on linnudirektiivi I lisa liik. See liik on Eestis oma 90–100 pesitseva paariga saavutanud arvukuse, mis annab lootust populatsiooni säilimiseks. Kalakotka kaitse tegevuskava järgi on liigi asurkonda enim mõjutavad tegurid seniteadmata pesapaikade hävimine ja potentsiaalsete pesapaikade vähesus, samuti looduslikud ohutegurid (nt suured tormid, konkurents, looduslikud vaenlased). 2023. aasta inventuuri järgi oli Nursipalu HV-l vähemalt kolm kalakotka asustatud pesa. Kalakotkastel tol aastal edukat pesitsust ei tuvastatud. Kubja elupaik (KLO9128271) oli inventuuri ajal asustamata, kuid kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruande koostamise ajal leiti Kubja pesapaiga lähistelt uus asustatud kalakotkapesa, mille arvelt ka olemasolevat elupaika laiendati. Toitumas käivad kalakotkad suurematel veekogudel (Vagula, Tamula, kalakasvatused, tiigid, paisjärved, harvem Võhandu jõgi). Inventeerijate hinnangul on ainukese vajaliku keskkonnameetme rakendamisel suure tõenäosusega võimalik kasutada Nursipalu HV-le jäävaid pesapaiku ka pärast arendustegevuste elluviimist⁶⁶.

Mõjuhindang: sarnaselt merikotkale on ka kalakotka puhul peamine ohutegur laiendatud Nursipalu HV kasutuselevõttuga kaasnev suurenev häiring, kuid seda eeskätt inimeste suurenenud liikumise tõttu. Lisaks on oluline ohutegur raadamine kalakotka elupaigas. See on asjakohane eeskätt Kubja elupaigas, kus 2024. aastal leiti uus kotkapesa. Kotka elupaika läbis kavandatava tee raadamiskoridor, kuid pesa avastamise järel korrigeeriti operatiivselt kavandatud tee asukohta ning koostöös Keskkonnaameti spetsialistide ja mõjuhindamise ekspertidega kavandati see leitud pesast ligi 300 meetrit eemale, et vältida tee rajamist pesapuu vahetusse lähedusse. Uude asukohta tee ehitamiseks vajalike kraavide rajamisel on nende kuivendav mõju Kubja elupaigale ja selles olevatele püsielupaikadele väheoluline, kuna seal on juba olemas tihe kuivenduskraavide võrgustik⁶⁷.

Keskkonnameetmed⁶⁸:

Tingimused

- 1) Vältida pesitsusajal (15. märtsist 30. augustini) tegevusi, mille käigus võivad kotkad pesalt inimest näha (vähemalt 200 m kauguselt, soovituslikult kuni 500 m kauguselt). Soovituslikult vältida kalakotka pesitsusajal viibimist, sealhulgas taktikaliste harjutuste läbiviimist, vähemalt kogu Kubja elupaika jääval alal, välja arvatud seda läbival teel.

⁶⁵ Skepast&Puhkim OÜ, „Nursipalu harjutusvälja teede ja väljaõpperajatiste ehitusprojekt. KMH aruanne“. Kättesaadav: https://www.kaitseministeerium.ee/sites/default/files/sisulehed/keskkonnamoju/2018-09-04_nursipalu_kmh-aruanne_vastavaks_tunnistamiseks.pdf.

⁶⁶ OÜ Hendrikson & Ko, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“, Tartu, 2024, lk 31. Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

⁶⁷ Samas, lk 32–34.

⁶⁸ Samas, lk 34.

5. Kanakull

Olukord: kanakull on II kaitsekategooriasse kuuluv meil hajusalt levinud haudelind. Eestis on peamised liiki ohustavad tegurid pesapaikade hävinemine, toidubaasi vähenemine ja pesitsusaegne häirimine. 2023. a inventuuri hõlmatud liikidest oli inventeerijate hinnangul kanakulli seisund kõige parem. Nursipalu HV laiendatud piirides on teada kaks pikaagest pesitsusterritooriumi ja nendes on viimastel aastatel linnud pesitsenud edukalt. Lisaks on potentsiaalselt olulise mürahäiringuga alal Nursipalu HV ümbruses veel kaks kanakulli elupaika (Nursipalu HV-st umbes 4,4 km põhja poole ja umbes 3,8 km kagusse)⁶⁹.

Mõjuhinnang: kanakulli puhul on oluline ohutegur alal kavandatud raie. Liigi kaitse tegevuskava kohaselt on metsaraiest tingitud pesapaikade hävimine ja elupaikade kvaliteedi halvenemine kanakullidele suure tähtsusega ohutegur. Teine potentsiaalne ohutegur on häirimine. Kanakulli kaitse tegevuskava kohaselt on pesitsusaegne häirimine liigile keskmise tähtsusega ohutegur. Ta on kõige tundlikum pesitsemiseks valmistumise, munemise, haudumise ja väikeste pesapoegade ajal, mil häirimine võib kergesti põhjustada pesitsuse ebaõnnestumist, kuid seda peamiselt vahetult elupaiga (300 m raadiuses) ümbruses toimuvate suurte häiringute (nt metsaraie) suhtes. Väljaspool laiendatud Nursipalu HV piiri asuva (umbes 4 km kaugusel) kanakulli elupaikade jaoks ei ole müra eeldatavasti oluline tegur⁷⁰.

Keskkonnameetmed⁷¹:

Tingimused

1) Keretü looduskaitsealal raadatava ala kadu, mis on suures osas kanakulli elupaik, tuleb leevendada läheduses asuva must-toonekure elupaiga osa lisamisega Keretü looduskaitseala koosseisu.

Soovitused

1) Vältida Juba püsielupaiga (KLO3002739) kirdenurgas asuva olemasoleva teekoridori laiendamist püsielupaiga arvelt.

6. Metsis

Olukord: metsis kuulub II kaitsekategooriasse ja linnudirektiivi I lisasse. Metsis on Eesti metsade suurim kanaline. Eestis on ta levinud Mandri-Eesti suuremates metsalaamades, eelkõige väikseima inim mõjuga piirkondades. Intensiivselt lageraietega majandatavatel aladel metsis elada ei suuda. Liiki ohustab enim intensiivne metsaraie, eriti lageraiepõhine metsandus, millega kaasneb elupaikade hävimine ja killustumine, samuti metsakuivendusest tingitud elupaikade teisenemine. Lisaks ohustab liiki metsamaade muul otstarbel kasutusele võtmine (kaevandused, taristu jms), millega kaasneb samuti elupaikade killustumine. Keskmise tähtsusega ohutegur on häirimine (suunamata külastuskorraldus, pesitsusaegne metsanduslik tegevus jms). 2023. aastal kontrolliti seiretöö käigus metsiste tegevusjälgi kavandatava Nursipalu HV alal ja lähiümbruses ning muudes Võru maakonnas asuvates teadaolevates ja potentsiaalsetes mängupaikades. Kokku seirati 17 potentsiaalset mängupaika ja metsiste

⁶⁹ OÜ Hendrikson & Ko, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“, Tartu, 2024, lk 34–35. Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

⁷⁰ Samas, lk 35–36.

⁷¹ Samas, lk 37.

tegevusjärgi leiti neist kaheksas. Eesti looduse infosüsteemis (edaspidi *EELIS*) on laiendatud Nursipalu HV alalt teada neli metsiste mängupaika (Juba, Keretü, Vilbu ja Kurenurme). Juba elupaigad ja Keretü elupaigad on 2023. aasta seirest nähtuvalt stabiilselt asustatud⁷².

Mõjuhinna: otsene tegur, mis oluliselt mõjutab Nursipalu HV-le jäävaid metsise elupaiku, on raadamine. Ainsana pole raadamistegevusi kavandatud Juba mängu. Keretü mängu põhjaossa on kavandatud rajada uus ligipääsutee. Mõjuhindamise raames tehti ettepanek korrigeerida selle tee asukohta ja võimaluse korral planeerida see elupaigast välja. Selle tulemusena nihutati tee elupaiga äärealale (kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruande Joonis 2-20). Mõjuhindamisest nähtuvalt on uues asukohas teekoridori rajamise mõju metsiste Keretü mängule eeldatavasti väheoluline. Kurenurme ja Vilbu puhul on raadamisala juba ulatuslikum, mõlemal juhul on valdav osa elupaigast planeeritud ära raiuda. Raie elluviimisel muutuvad need mängupaigad metsistele tõenäoliselt ebasobivaks. Lisaks suureneb Nursipalu HV laiendamisega märgatavalt laskeharjutusteks kasutatav ala, mis tähendab ka senisest ulatuslikumat mürahäiringut.

Nursipalu HV-l on mitmed raadamisalad kavandatud elujõuliste mängudele suhteliselt lähedale ja nende säilimiseks vajalikesse elupaikadesse. Lisaks kaasneb Nursipalu HV alale planeeritud UXO-aladega oluline mürahäiringu kasv, mis kindlasti takistab metsistel sealsete elupaikade kasutamist. Seega arvestades Nursipalu HV mõjusid, viimastel aastatel Nursipalu HV laiendusl alal toimunud raietega ulatuslikku metsise elupaikade hävitamist ja asurkonna isoleeritusest tingitud mõjude võimendumist, on metsisele olulise negatiivse mõju tekkimine vältimatu ning on vähetõenäoline Nursipalu metsiste säilimine pikemas vaates, mistõttu on vajalik asurkond tervikuna kompenseerida⁷³.

Keskkonnameetmed⁷⁴:

Tingimused

1) Koostöös metsiste elupaiganõudlusi tundvate ekspertidega tuleb kavandada vajalikud meetmed Vilbu, Kurenurme, Juba ja Keretü elupaigakao kompenseerimiseks.

Eesti Ornitoloogiaühingu koostatud kompenseerimismeetmete kava⁷⁵ kohaselt tuleb kompensatsioonialadena sihtkaitsevööndina kaitse alla võtta järgnevad üheksa ala, mis osaliselt on täna kaitse all piiranguvööndina: Hurda, Koemetsa, Kõrgepalu, Kõvera, Kääpa, Lüütsepa, Meenikunni, Petra ja Ubajärve. Kompensatsioonimeede loetakse rakendatuks, kui kõik töös toodud 9 kompenseerimisala on saanud vähemalt projekteeritava kaitstava ala staatuse püsielupaikadena või kaitsealadena ja neil rakendatakse tervikuna sihtkaitsevööndi kaitsekorda. Projekteeritavatest kaitstavatest aladest peab moodustama ametlikud riiklikud kaitstavad alad kiirkorras 2025. aasta jooksul. Metsise kompenseerimismeetmete kavas toodud meetmete rakendamine tagab Nursipalju harjutusvälja laiendamisega metsisele tekkiva negatiivse mõju kompenseerimise, parandab ja säilitab asurkonna sidusust ja võimaldab liikuda Kagu-Eesti metsise asurkonna soodsa seisundi saavutamise suunas.

⁷² Samas, lk 37–40.

⁷³ OÜ Hendrikson & Ko, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“, Tartu, 2024, lk 40–42. Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

⁷⁴ Samas, lk 42.

⁷⁵ Eesti Ornitoloogiaühing, „Nursipalu harjutusvälja metsiste elupaigakao kompenseerimismeetmete välja töötamine ja kompenseerimismeetmete kava koostamine“, 2024.a, lk 28.

Keskkonnaameti poolt kooskõlastatud Nursipalu HV metsiste elupaigakao kompensatsioonimeetmete elluviimise tagab Kliimaministeerium.

7. Laanerähn

Olukord: laanerähn kuulu II kaitsekategooriasse ja linnudirektiivi I lisasse. Eestis on laanerähn kõige spetsiifilisema elupaigavalikuga ja seetõttu ka metsade majandamise suhtes kõige tundlikum rähniliik. Seirealadel on laanerähni arvukus viimastel aastatel vähenenud peamiselt raiete tõttu liigi elupaikades. Nursipalu HV-l on kokku teada kaheksa laanerähni elupaika⁷⁶.

Mõjuhinang: 2023. a koostatud keskkonnaülevaate kohaselt tuleb laanerähni mõjuhindamise osas keskenduda Keretü looduskaitsealal kavandatud tegevustele – raadamisele ja suurekaliibriliste relvade kasutamisega kaasneda võivale mürähäiringule. Rähne peetakse üldjuhul mürähäiringute suhtes üheks kõige vähem tundlikuks liigirühmaks ja seetõttu ei ole selle teguri puhul oodata rähnidele olulist mõju. Seevastu raietegevus on potentsiaalselt märksa olulisema mõjuga tegur. Kui kavandatava tegevuse elluviimisel järgitakse liigiülest meetet nr 1 (vt punkti 8 alapunkt 1 „Üldised keskkonnameetmed“) ja laiendatud Nursipalu HV alal välditakse tavapärasest metsamajandust, siis eeldatavasti ei ole otseselt elupaigakadu oluline tegur, kuna ajapikku tekib vanametsaliikidele, sealhulgas laanerähnile, ümbruskonnas sobivaid elupaiku juurde.

Kavandatava tegevuse elluviimisel vajalikud keskkonnameetmed ja seirevajadus laanerähni osas puudub.

8. Üldised keskkonnameetmed⁷⁷

Peale konkreetsetele liikidele suunatud keskkonnameetmete on 2023. a linnustiku uuringus toodud välja hulk universaalseid keskkonnameetmeid, mis on liigiülesed ja toetavad laialdasemalt vanametsaliikidele sobivate tingimuste püsimist laiendatud Nursipalu HV alal. Lisaks on siin nimetatud muud universaalsed meetmed, mis on mõjuhindamise käigus esile kerkinud.

Tingimused

1) Vältida Nursipalu HV alal tavapärasest majanduslikku metsaraiet ja täiendavat raadamist. Harjutusväljale tuleb koostöös Keskkonnaametiga koostada metsamajandamiskava, mis arvestab riigikaitse- ja looduskaitse vajadusi. Kuni kava valmimiseni tohib Nursipalu HV-l teha raieid, mis on vajalikud Nursipalu HV sihtotstarbeliseks kasutamiseks või looduskaitse eesmärkidel.

2) Metsas tuleb vältida raie- ja raadamistööd lindude pesitsusajal.

3) Võimalike kuivenduskraavide rajamisel või olemasolevate uuendamisel tuleb välistada setete liikumist ojadesse ja jõgedesse.

4) Nursipalu HV-l asuvaid rohumaid tuleb niita.

⁷⁶ OÜ Hendrikson & Ko, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“, Tartu, 2024, lk 43. Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

⁷⁷ OÜ Hendrikson & Ko, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“, Tartu, 2024, punkt 2.3.9, lk 45–47. Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

5) Raadamis- ja ehitustegevuse elluviimisel tuleb tegevuse käigus avastatud seni teadmata kasvukohtades olevad kaitsealused taimed vajadusel ümber asustada.

6) Helleri ebatähtleliku kasvukohas vältida võimaliku piirisihi rajamisel suuremõõtmeliste okaspuude raiet.

Soovitused:

1) Reeglina tuleb vältida vanametsaliikide potentsiaalsetes elupaikades piirisihi raadamist (sh alusmetsa raiet).

9. Seire

1) Leevendusmeetmete tõhususe hindamiseks tuleb saatjate abil jälgida Kaagu elupaika ja Laossaarõ elupaika asustavate väike-konnakotkaste käitumist peale olude muutumist – kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruande koostamise ajaks oli leping väike-konnakotkaste telemeetria uuringu korraldamiseks sõlmitud⁷⁸.

2) Jälgida Nursipalu HV-st väljapoole potentsiaalselt olulise müramõju alale jäävate väike-konnakotkaste seisundit. Seirevajaduse katab riiklik seire, kuid soovitatav on kaaluda elupaikade lisamist Kaitsevæe harjutusväljade ning Kaitseleidu lasketiirude ja õppeväljakute seireprogrammi⁷⁹.

3) Korraldada merikotka telemeetria uuring ning paigaldada pesakaamera – leping veebikaamera paigaldamiseks ja telemeetria uuringu alustamiseks oli kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruande koostamise ajal juba sõlmitud⁸⁰.

4) Seirata Nursipalu HV kasutuselevõtmisel niidetavaid alasid⁸¹.

Kõik seireandmed esitatakse RKIK-i poolt ka Keskkonnaametile, seire lähteülesanne ja vorm tuleb kooskõlastada Keskkonnaagentuuriga.

Kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruanne oli koos käesoleva korralduse eelnõuga avalikul väljapanekul ja kooskõlastamisel. Kliimaministeerium ja Keskkonnaamet esitasid kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruande kohta ettepanekuid seoses metsise keskkonnameetmetega. Esitatud ettepanekuid arvestati ning nende alusel korrigeeriti nii kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruannet kui ka korralduses käesolevat punkti. Keskkonnaamet esitas 21. novembril 2024. a lisaettepaneku väike-konnakotka keskkonnameetme kohta, mis puudutas seni leidmata ja kaitsmata väike-konnakotka elupaiga kaitse alla võtmist. Aruannet ega korraldust väike-konnakotkaste osas ei muudetud, kuna mõjude hindamisel tugineti Kotkaklubi MTÜ 2023. a valminud uuringu „Nursipalu HV kaitsealuste linnuliikide inventuur“ lõpparuandele ning kompenseerimismeetmed on välja töötanud sõltumatud eksperdid. Kliimaministeeriumi ja Keskkonnaameti ettepanekud ning RKIK-i seisukohad on üksikasjalikult esitatud seletuskirja lisas 3 ning on kättesaadavad ka RKIK-i veebilehel⁸².

⁷⁸ OÜ Hendrikson & Ko, „Nursipalu harjutusvälja laiendamise ja planeeritavate tegevuste mõju hindamine kaitstavatele loodusobjektidele“, Tartu, 2024, lk 29. Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

⁷⁹ Samas.

⁸⁰ Samas, lk 31.

⁸¹ Samas, lk 47.

⁸² <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

3.3.2. Mürauring

RKIK-i tellitud mürauringu eesmärk oli teha militaarmüra regulatsiooni põhimõtete ja nõuete järgi mürauring Nursipalu HV laiendamise ja Nursipalu HV 2023. a kasutuskooormuse järgse olukorra modelleerimise teel ning tulemuste omavaheline võrdlemine ja analüüsimine. Uuringud koosnevad seletuskirjadest ja koondkaartidest, mis ilmestavad Nursipalu HV laiendamise ning 2023. a kasutuskooormuse järgse olukorra müraolukordasid, sealhulgas müra muutuseid. RKIK tutvustas mürauringu tulemusi avalikult 10. juunil 2024. a Võrus Kultuuriklubis Kannel. Mürauringu mahukust arvestades on käesolevas korralduses toodud kokkuvõtlikult mürauringu järeldused ühes keskkonnameetmetega. Mürauring on terviklikult kättesaadav RKIK-i veebilehel⁸³.

Mürauringus on modelleeritud erinevad müraolukorrad, sh tüüpiline aktiivne harjutuspäev ning suurima müraga tegevused: suurima laskude arvuga harjutuspäevad ja suurima helivõimsusega relva maksimaalse laskude arvuga harjutuspäev. Objektidele, mida ei ole välja ehitatud ning mida ei ole veel võimalik täies mahus kasutada, hinnatakse müra modelleerimise teel. Mürauringust nähtub, et laiendatud Nursipalu HV-l planeeritaval tüüpilisel harjutuspäeval ja lõhkamiste puhul on päevane normtase (65 dB) tagatud lähimate eluhoonete juures. Suurima helivõimsusega relva maksimaalse laskude arvuga kavandatavatel harjutuspäevadel (1–2 päeva aastas) on päevane normtase (65 dB) ületatud lähimate eluhoonete juures. Võimalike kuulmiskahjustuste hindamisel kasutatakse müra indikaatorit LCpeak (135 dB), mis vastavalt mürauringu tulemustele ei ole ühelgi juhul mõjualaasse jäävate eluhoonete juures ületatud. Kokkuvõtlikult saab öelda, et ehituskahjustusi ja kuulmiskahjustusi silmas pidades jäävad modelleerimise tulemused soovituslikest normidest madalamaks.

Mõjuhindamise kontekstis ongi tavapärane, et müra mõju hindamine toimub modelleeritud mürasituatsioonide alusel. 2025. a on plaanis ka liikursuurtükkide testlaskmised, mille raames mõõdetakse reaalselt. Müra mõõtmisi kavandatavale tegevusele saabki läbi viia kavandatava tegevuse rakendumisel, arvestades muu hulgas asjaolu, et vastava relvaliigi kasutamine Nursipalu HV-l ei ole hetkel veel ka lubatud.

Militaarmüra uuringutes ei ole suuri metsamassiive müra leviku arvutustes arvestatud, kuna mets võib ajas muutuda (raied, juurdekasv, tuulemurrud, talvised ja suvised muutused jne). Seega müralevikukaardid on konservatiivse lähenemisega ning vahepealsete raiete toimumine ei mõjuta modelleerimise tulemusi.

Arvutusmodeliga saab hinnata müra levimist mujalgi kui ainult mõõtmispunktides. Arvutamisega saab katta oluliselt suurema ala, saavutades täpsemad ja usaldatavad tulemused võrreldes lühiaegsete mõõtmistega. Arvutusmeetodi eeliseks on, et müra levimisel arvestatakse keskmisi ilmastikutingimusi ja päeva keskmist või muud etteantud müra toimimise sagedust jms. Reaalsed mõõtmised näitavad konkreetsel päeval konkreetsel asukohtadel toimuvate laskumiste müra olukorda, mida mõjutab ka ilm.

⁸³ <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

Suurekaliibriliste relvade osas puuduvad müra leevendamisel tõhusad meetmed. Mürauringu koostamisel modelleeriti erinevaid leevendavaid müraolukordi: suurekaliibriliste relvade (liikursuurtükk, miinipildujad) laskmised madalamatelt laskepositsioonidel, suurima helivõimsustasemega kasutatava relva (liikursuurtükk) maksimaalse laskude arvuga päeva, arvestades väiksemat laskude arvu koos müravalliga laskepositsioonide taga, tankitõrjegranaadiheitja üksiku lasu müraolukordi alternatiivsetes asukohtades koos müraallikat ümbritseva valliga. Laskepositsioonide asukohtade valikul ning laskepositsioonide ja laskude arvu vähendamisega saab müratasemeid tajutavalt vähendada. Müratasemete vähenemine 1–2 dB on vaevutajutav muutus, mida inimese kuulmine ei suuda eristada, 3–4 dB suurune vähenemine on tajutav ning 5 dB suurune muutus on oluline ja selgelt tajutav muutus.

RKIK ja Kaitsevägi:

- 1) jätkavad helirõhutasemete mõõtmist harjutusväljal;
- 2) paigaldavad Nursipalu HV ümbrusesse statsionaarseid müramõõtejaamu;
- 3) ei lase suurekaliibrilistest relvadest suvel, öösiti ega nädalavahetustel, välja arvatud erandkorras ja kooskõlastatult omaavalitsusüksustega;
- 4) teavitavad kohalikke elanikke mürarohketest päevadest pikemalt ette;
- 5) valivad liikursuurtükkide laskepositsioonid eluhoonetest võimalikult kaugemale;
- 6) vaatavad üle liikursuurtükkide laskmistel koguselised piirangud;
- 7) testivad müraaruandes välja toodud positsioonidel asetsevate vallide mõju müraolukordadele;
- 8) tellivad töö, mis kaardistab suurekaliibriliste relvade müraolukorra vähendamise võimalusi;
- 9) korraldavad liikursuurtükkide näidislaskmised koos müramõõtmisega 2025. aasta jooksul, arvestades seejuures liikursuurtükkide laskmisele rakenduvaid piiranguid.

Eeltoodud meetmetega arvestatakse Nursipalu HV kasutuseeskirja uuendamisel.

3.3.3. Arheoloogilise uuringu etapp I

RKIK tellis avaliku hanke tulemusel arheoloogilise uuringu etapp I⁸⁴, mis on Muinsuskaitseameti pool heaks kiidetud 6. veebruaril 2024. a (heakskiidu nr 47911).

Kokku tuvastati arheoloogilise uuringu etapp I (ruumiandmete ja andmevaramute) analüüsi käigus 25 võimalikku arheoloogiatundlikku objekti/ala. Maastikuleire tulemusel täpsustati objektide iseloom ja asukoht. Lõppkokkuvõttes määratleti 15 arheoloogiatundlikku objekti/ala, mis jäävad Nursipalu HV laienduse alale. Nende piirkondade osas tuleks ehitustegevusele või muule algset pinnast kahjustavale tegevusele eelneda vastav arheoloogiline uuring, mille lõpliku sisu määrab Muinsuskaitseamet. Arheoloogilised lisauuringud on vajalikud vaid juhul, kui antud kohta on plaanis rajada rajatised, teostada sissekaeveid (näiteks laskepesad, kaevikud) või teha muid pioneeri toiminguid. Kui antud kohad jäävad sihtmärgi alale, on vajalikud ka vastavad arheoloogiliste uuringute järgmised etapid. Vastavate arheoloogiliste uuringute

⁸⁴ Kättesaadav: <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

järgmiste etappide läbiviimise otsustab Muinsuskaitseamet vajaduspõhiselt paralleelselt Nursipalu HV arendamisega.

Looduslike pühapaikade osas anti selles uuringus lühiülevaade tehtud töödest, kuna uuringu objektiks oleval alal on looduslikud pühapaigad 2023. aasta seisuga inventariseeritud. Uusi looduslikke pühapaiku uuringute käigus juurde ei leitud. Seega puudus ka vajadus inventeerimiseks.

Tulenevalt muinsuskaitseaduse § 31 lõikest 1 ja §-st 60 tuleb kõigil pinnasetöödel arvestada arheoloogiliste leidude ja arheoloogilise kultuurikihi ilmsikstuleku võimalusega nii mälestistel, nende kaitsevööndis kui ka väljaspool mälestisi ja nende kaitsevööndite ala. Leidja on kohustatud tööd katkestama, jätma leiu leiukohta ning teatama sellest Muinsuskaitseametile.

3.3.4. Muud asjakohased mõjud

VV korralduse nr 266 punkti 3.2.5 kohaselt on Vabariigi Valitsuse hinnangul põhjendatud inimesele avalduvate mõjude hindamise vajadust selgitada, mõjusid hinnata ja vajaduse korral leevendavaid lisameetmeid kavandada paralleelselt harjutusvälja arendamise ja kasutamisega, sealhulgas vajaduse korral üldplaneeringute uuendamise osana. Asjakohaste uuringute ja analüüside vajadus ning kaasfinantseerimise määr selgitatakse töö käigus RKIK-i ja omavalitsusüksustega koostöös. Selline lähenemisviis arvestab ühtaegu nii julgeolekuvajaduste, looduskeskkonna kui ka inimestega. 1. märtsil 2024. a sõlmitud lepingu alusel tellis Kaitseministeerium Tartu Ülikoolilt uuringu „Kaitseväe kohaloleku sotsiaal-majandusliku mõju Tapa, Võru ja Lääne-Harjumaa näitel“ läbiviimise (edaspidi ka *sotsiaal-majandusliku mõju uuring*). Uuringu eesmärk oli tuua selgust, kas ja kuidas on kaitseväe kohalolu avaldanud sotsiaal-majanduslikku mõju kolmes Eesti piirkonnas, sh Võru linnas ja vallas viimase 15 aasta jooksul. Lisaks käsitletakse uuringus ka Nursipalu HV mõju kinnisvarahindadele. Uuringus lahendatav probleem seisnes selles, et eristada kaitseväe kohaolekust tulenev otsene ja kaudne mõju muudest üldisematest trendidest Eesti väikelinnades ja maapiirkondades (elanike, töökohtade ja teenuste vähenemine) ja uuringu tulemusena saada teada, kuidas on kaitseväe kohalolu mõjutanud mainitud kolmes piirkonnas elanike ja töökohtade arvu ning teenuseid ja maksutulu. Käesoleva korralduse eelnõu avaliku väljapaneku ajaks ei olnud veel teada lõplikud sotsiaal-majandusliku mõju uuringu tulemused, kuid korralduse andmise ajaks on sotsiaal-majandusliku mõju uuring valmis ja täismahus kättesaadav Kaitseministeeriumi veebilehel⁸⁵. Alljärgnevalt on välja toodud sotsiaal-majandusliku mõju uuringu tulemuste kokkuvõte.

Uuringus selgus positiivne mõju taristule, mis hõlbustab kohalike inimeste elu. Aastatel 2008–2023 on RKIK investeerinud 8,7 miljonit eurot taristutesse, mida saavad kasutada nii kaitseväge kui ka kohalikud elanikud⁸⁶. Näiteks kaitseväe kohaloluga piirkondades on perioodil 2019. a–2023. a viidud kõvakatte alla kolmandiku võrra rohkem (107 km vs 80 km) teid kui kohaloluta piirkondades. Mõju rahvastiku muutustele puudub ehk trend on ühetaoline nii seal, kus

⁸⁵ https://www.kaitseministeerium.ee/sites/default/files/kaitsevae_kohaloleku_moju-uuring.pdf.

⁸⁶ https://www.kaitseministeerium.ee/sites/default/files/kaitsevae_kohaloleku_moju-uuring.pdf, lisa 15.

kaitsevägi on kohal, kui ka seal, kus kohalolekut ei ole. Harjutusväljade läheduses on nii Lääne-Harju, Tapa kui ka Võru piirkonnas rahvaarv 2021. a–2024. a isegi suurenenud. Nursipalu HV lähedal vähemalt +34 inimest. Uuringust ei ilmnunud negatiivset mõju kinnisvarahindadele, kuid samas ei kinnitanud uuring ka hindade tõusu. Mõju sõltub mitmesugustest teguritest (ligipääs, kohaliku taristu kvaliteet, müra jm elukeskkonna aspektid). Kuna piirkonnas on tehingute arv väike, ei olnud võimalik mõju täpsemalt hinnata. Mõju kinnisvara hindadele peaks tulevikus edasi uurima.

3.4. Nursipalu HV piiri korrigeerimine

VV korraldusega nr 266 laiendati Nursipalu HV pindala 6763,81 ha võrra ja välispiiri 24 212,67 m võrra, mille tulemusel on Nursipalu HV kogupindala 9897,81 ha ning välispiiri pikkus 51 072,67 m vastavalt korralduse nr 266 lisale. Nursipalu HV vajalikku suurust on põhjendatud samuti eelnimetatud õigusaktis, mille kohaselt sõltub see eeskätt Eesti ja NATO liikmesriikidel olemasolevate relvade ja laskemoona ohualadest ning nende üksuste suurusest, kes peavad koos mahtuma harjutusväljal harjutama, aga ka harjutusvälja kujust, maastiku kandvusest jmt. Neid eesmärgi on teatavate mööndustega võimalik täita u 10 000 ha suurusel harjutusväljal.

VV korralduse nr 266 punktis 3.3.1 on välja toodud, et II etapi menetluses võidakse Nursipalu HV välispiiri korrigeerida. Arvestades asjaolusid, et looduses on tuvastatud optimaalsemaid trasse, kuidas Nursipalu HV välispiiri efektiivsemalt tähistada (st piiri on viidud teede/sihtide äärde), ning et korralduse koostamise ajaks on riik omandanud vahetult Nursipalu HV piiri äärde jäävate eraomandis olevate kinnisasjade omanike ettepanekul kinnistuid ka kehtivast Nursipalu HV piirist väljapool ja mitmed sarnased omandamised on menetluses, korrigeeritakse VV korraldusega nr 266 laiendatud Nursipalu HV välispiiri. Nursipalu HV pindala suureneb muudatustest lähtuvalt 8,33 ha võrra ja välispiiri pikkus 208,23 m võrra. Korrigeerimise tulemusena on Nursipalu HV kogupindala 9906,14 ha ja välispiiri pikkus 51 280,90 m. Kuigi kohati on Nursipalu HV välispiir nihkunud piiri korrigeerimisest lähtuvalt nii sisse- kui ka väljapoole (korralduse lisas olev kaart), on üldmahult tegemist piiri minimaalse korrigeerimisega, mis ei mõjuta sisuliselt Nursipalu HV kavandatava tegevuse mõjusid. Käesoleva korralduse lisas olevalt kaardilt nähtub nii VV korralduse nr 266 järel kehtiv piir kui ka korrigeeritud piir⁸⁷.

3.5. Omavalitsusüksuste õiguste riive

Nursipalu HV laiendatud piir läbib Rõuge valda, Võru valda ja Antsla valda. Omavalitsusüksuste õiguste riive analüüs kajastub VV korralduse nr 266 punktis 3.3. VV korraldusest nr 266 nähtub, et RelvS § 85 lõike 3¹ alusel Nursipalu HV laiendamine planeerimisest kohaldamata küll riivab omavalitsusüksuste planeerimisautonoomiat, kuid arvestades Nursipalu HV laiendamise eesmärki ja vajadust, oli VV korralduse nr 266 andmine RelvS § 85 lõike 3¹ alusel õiguspärane.

⁸⁷ Täpsemalt on piirid näha kaardirakendusest:

<https://estmilgeo.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=e1f9ced4d22f40e790215c2a262fec31>.

RelvS § 85 lõikes 3² on sätestatud, et RelvS § 85 lõike 3¹ alusel asutatud või laiendatud harjutusvälja alal peatuvad samal alal varem kehtestatud planeeringud või nende osad kuni alal uute planeeringute kehtestamiseni. Vabariigi Valitsuse korraldusega arvestava tervikliku ruumilahenduse loomiseks tuleb korralduse jõustumise ajal koostamisel olevates planeerimismenetlustes korraldusega arvestada või vajaduse korral alगतada alal kehtivate üld- ja maakonnaplaneeringute muutmine. Nursipalu HV laiendus ei kajastu Võru maakonnaplaneeringus 2030+⁸⁸.

Rõuge Vallavalitsus edastas 20. detsembri 2023. a kirjaga nr 7-1/10-114⁸⁹ Kaitseministeeriumile ja RKIK-ile kooskõlastamiseks Rõuge valla üldplaneeringu ning keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu, mille Kaitseministeerium ja RKIK jätsid oma 17. jaanuari 2024. a kirjaga⁹⁰ kooskõlastamata muu hulgas põhjusel, et üldplaneeringu eelnõus ei ole kajastatud VV korraldusest nr 266 tulenevaid olulisi ja aktuaalseid andmeid. Oma 12. aprilli 2024. a kirjaga⁹¹ teatas Rõuge Vallavalitsus Rõuge valla üldplaneeringu eelnõule esitatud ettepanekute osas, et Nursipalu HV koos selle piiranguvööndiga kantakse Rõuge valla üldplaneeringusse vastavalt VV korraldusele nr 266. Käesoleva korralduse andmise ajaks ei ole korrigeeritud Rõuge valla üldplaneeringut Kaitseministeeriumile ega ka RKIK-ile kooskõlastamiseks edastatud.

Võru Vallavalitsus pöördus 19. veebruari 2024. a kirjaga nr 7-1/673⁹² Kaitseministeeriumi poole, et saada selgitusi RelvS § 85 lõikes 3² sätestatu korrektse täitmise kohta. Kaitseministeerium selgitas 15. märtsi 2024. a vastuskirjas⁹³ muu hulgas, et RelvS § 85 lõikest 3² tulenev kohustus *koostamisel olevates planeerimismenetlustes korraldusega arvestada* tähendab eelkõige, et VV korraldusega nr 266 määratud Nursipalu HV laienduse ala tuleb üldplaneeringus kajastada, et igale üldplaneeringu kasutajale oleks nähtav ja kättesaadav teave selle piirkonna maakasutuse kohta. Võru valla üldplaneering, kuhu on kantud laiendatud Nursipalu HV piir ja selle piiranguvööndi ulatus vastavalt korraldusele nr 266, on kehtestatud 20. novembri 2024. a Võru Vallavolikogu otsusega nr 180.⁹⁴

Antsla valla üldplaneeringusse on VV korralduse nr 266 alusel kantud Nursipalu HV laienduse välispiir Antsla valla osas. Nursipalu HV laiendamise ja selle piiranguvööndi ulatusega ei kaasne Antsla valla üldplaneeringu lahenduse muutmise vajadus⁹⁵.

⁸⁸ Riigihalduse ministri 13. aprilli 2018. a käskkiri nr 1.1-4/81 „Maakonnaplaneeringu kehtestamine Võru maakonnas Antsla vallas, Rõuge vallas, Võru linnas ning osaliselt Setomaa vallas ja Võru vallas“. Kättesaadav: https://maakonnaplaneering.ee/wp-content/uploads/2021/10/0_kehtestamise-kaskkiri-1.pdf.

⁸⁹ Kättesaadav: <https://adr.rik.ee/kaitseministeerium/dokument/14969306>.

⁹⁰ Kättesaadav: <https://adr.rik.ee/kaitseministeerium/dokument/15040328>.

⁹¹ Kättesaadav: <https://adr.rik.ee/kaitseministeerium/dokument/15262323>.

⁹² Kättesaadav: <https://adr.rik.ee/kaitseministeerium/dokument/15115267>.

⁹³ Kättesaadav: <https://adr.rik.ee/kaitseministeerium/dokument/15181787>.

⁹⁴ Kättesaadav: <https://voruvald.ee/uldplaneering>.

⁹⁵ Antsla valla üldplaneering kehtestati Antsla Vallavolikogu 21.08.2024. a otsusega nr 15. Kättesaadav: <https://antsla.ee/uldplaneering>.

24. oktoobril 2023. a jõustus Vabariigi Valitsuse 20. oktoobri 2023. a määrus nr 96 „Kaitseväe ja Kaitseliidu harjutusväljaga seoses kohaliku omavalitsuse üksusele makstava hüvitise ulatus, maksmise tingimused ja kord“⁹⁶ (edaspidi *VV määrus nr 96*). VV määruse nr 96 eesmärk on hüvitada omavalitsusüksusele harjutusvälja kasutamisega kaasnev oluline häiring. VV määrusega nr 96 reguleeritakse harjutusväljaga seotud häiringu hüvitamise ulatust, hüvitise maksmise tingimusi ja korda. 2023. aastal maksti VV määruse nr 96 lisa „Omavalitsusüksustele harjutusväljade kasutamise ja arendamisega seoses makstavate hüvitiste määrad 2023. aastal“ alusel hüvitist Antsla vallale, Rõuge vallale, Võru linnale ja Võru vallale VV korraldust nr 266 arvestades. Ka 2024. aasta hüvitis on välja makstud.

Kaitseministri 20. oktoobri 2023. a käskkirja nr 148⁹⁷ alusel eraldati Võru vallale, Antsla vallale, Rõuge vallale ja Võru linnale ühekordset sihtotstarbelist toetust kokku summas 10 miljonit eurot Nursipalu HV kasutamisest tekkiva negatiivse mõju leevendamise tegevuste elluviimiseks. Muu hulgas oli toetuse andmise eesmärk katta omavalitsusüksuste planeeringu koostamise või muutmise kulud, kui planeeringu koostamise või muutmise vajadus on tingitud harjutusvälja laiendamisest või asutamisest.

Avaliku väljapaneku ajal esitas korralduse eelnõu kohta ettepanekuid Rõuge Vallavalitsus. Neid ettepanekuid käsitletakse käesoleva korralduse raames Rõuge valla ettepanekutena. Võru vald ja Antsla vald korralduse eelnõu kohta avaliku väljapaneku ajal ettepanekuid ega vastuväiteid ei esitanud.

3.5.1. Rõuge valla ettepanekud ja nendega arvestamine

Alljärgnevalt on kokkuvõtlikult esile toodud korralduse eelnõu kohta avaliku väljapaneku ajal Rõuge valla kui Nursipalu HV asukoha ühe omavalitsusüksuse esitatud ettepanekud ning selgitused nendega arvestamise kohta. Üksikasjalikumalt on ettepanekud esitatud korralduse seletuskirja lisas 3.

Rõuge vald tegi avaliku väljapaneku ajal ettepaneku *edaspidi kaasata Rõuge Vallavalitsus menetlusse juba muudatuste kavandamisel juhtudel, kui Nursipalu harjutusvälja piiri muutmine puudutab Rõuge valla territooriumi, et oleksime asjaga paremini kursis ja saaksime teavitada (kaasata) ka kohalikku kogukonda, keda muudatus võib mõjutada*. Vabariigi Valitsus selgitab, et juhul, kui peaks selliseid olukordi tekkima, siis kaasatakse Rõuge Vallavalitsus varasemas staadiumis, kuid piiri muutmisi praegu rohkem plaanis ei ole.

Avalikul istungil soovis Rõuge vald teada, et kui riik omandab Nursipalu HV piiri lähedalt eraomandis olevaid kinnisasju, siis kas sellega kaasneb piiri laiendamine. Vabariigi Valitsus selgitab, et Nursipalu HV piiri korrigeeritakse minimaalselt nii sisse kui ka väljapoole, näiteks on piirid joonistatud mööda looduslikke joonoriente. Nursipalu HV uut laiendust Vabariigi Valitsus ei planeeri.

⁹⁶ Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/121102023006>.

⁹⁷ Kättesaadav: <https://adr.rik.ee/kmin/dokument/14764181>.

3.6. Nursipalu HV laiendamisest mõjutatud kinnisasjade omanike õiguste riive

VV korralduse nr 266 andmise aja seisuga oli teada, et seoses Nursipalu HV laiendamisega on riigil vajadus omandada kokku 215 eraomandis maaüksust, millest 22 maaüksusel asub Maa-ameti registri andmetel eluhoone. Seoses Nursipalu HV piiri korrigeerimisega on riigi omandatavaid eraomandis maaüksuseid käesoleva korralduse andmise seisuga kokku 228, millest 27 asuvad eluhooned. Käesolevaks ajaks on riik kokkuleppel omanikega nimetatud maadest omandanud osaliselt või täielikult 72 maaüksust, millest 11 asuvad eluhooned. Eraomandis olevate kinnisasjade omanikega jätkuvad läbirääkimised, et saavutada kokkulepe kinnisasja avalikes huvides omandamiseks. Kuni ei ole omandatud Nursipalu HV laiendatud territooriumil asuvaid eraomandis olevaid kinnistuid, viiakse kavandatud tegevusi läbi riigile kuuluvatel kinnisasjadel, kui eraomandis oleva kinnisasja omanikuga ei ole kokku lepitud teisiti.

Käesolevaks ajaks on tehtud mürauuring, mille kokkuvõte on toodud korralduse punktis 3.3.2. Mürauuringu tulemuste tutvustamisest 10. juunil 2024. a said osa võtta kõik isikud, kes on Nursipalu HV kasutamisest tingitud häiringutest mõjutatud. Häiringute mõju leevendamiseks töötati välja kompenseeriv meede, mis on suunatud kohalikele elanikele – kaitseministri 15. augusti 2024. a määrus nr 11 „Toetus Kaitseväge Nursipalu harjutusväljast tulenevate häiringute mõjude leevendamiseks“⁹⁸ (edaspidi *määrus nr 11*). Määruse nr 11 § 1 järgi on toetuse eesmärk leevendada Kaitseväge Nursipalu harjutusväljast tulenevate häiringute, nagu müra ja vibratsioon, mõju harjutusvälja mõjualas ning muuta seal asuvaid eluruume häiringutele vastupidavamaks. Määruse nr 11 § 2 lg 2 kohaselt on toetatavad tegevused akende ostmine ja paigaldamine, sealhulgas vajalikud viimistlustööd ja transport; uste ostmine ja paigaldamine, sealhulgas vajalikud viimistlustööd ja transport; müravalli või -seina ostmine või ehitamine, sealhulgas paigaldamine ja transport; fassaadiehitustööd, sealhulgas materjali ostmine, viimistlustööd ja transport. Vastavalt määruse nr 11 §-s 4 sätestatule menetleb taotlusi Sihtasutus Võrumaa Arenduskeskus, kellega Kaitseministeerium on sõlminud halduslepingu⁹⁹. 4. septembril 2024. a avaldati RKIK-i, Sihtasutuse Võrumaa Arenduskeskus ja omavalitsusüksute veebilehtedel teade toetuste taotlusvooru algatamise kohta. Teade kohaselt said 1. oktoobrist kuni 29. novembrini 2024. a Nursipalu HV nelja kilomeetrisse mõjualasse jäävad Antsla valla, Rõuge valla, Võru valla ning Võru linna elanikud taotleda toetust Nursipalu HV-lt kostuva militaarmüra mõjude leevendamiseks¹⁰⁰.

Nursipalu HV laiendamine riivab ühelt poolt mitmeid põhiõigusi, sealhulgas õigust tervise kaitsele, kodu ja omandi puutumatust, ettevõtlusvabadust, õigust vabalt liikuda¹⁰¹. Teisalt on Nursipalu HV laiendamine hädavajalik legitiimse eesmärgi saavutamiseks ehk seoses olulise avaliku huvi, s.o riigikaitse ja riigi julgeoleku huvi realiseerimisega. Riigikaitse on põhiseaduslikku järku väärtus ja sel eesmärgil võib põhiõigusi riivata. Ajaline akuutsus ka

⁹⁸ Kättesaadav: [Toetus Kaitseväge Nursipalu harjutusväljast tulenevate häiringute mõjude leevendamiseks–Riigi Teataja](#).

⁹⁹ Kättesaadav: [Kaitseministeeriumi ja Sihtasutuse Võrumaa Arenduskeskus vaheline haldusleping nr 7-6/24/183–Riigi Teataja](#).

¹⁰⁰ Kättesaadav: [Nursipalu harjutusvälja lähistel elavad inimesed saavad hakata taotlema müratoetust - Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus \(kaitseinvesteeringud.ee\)](#).

¹⁰¹ Eesti Vabariigi põhiseaduse § 28, §31, § 32, § 33, § 34.

põhiõiguste riivete aspektist nähtub planeerimisseaduse kohaldamata jätmise põhjendustest. Arvestades legitiimse eesmärgi kaalukust ning konkreetseid kavandatavat tegevust puudutavaid asjaolusid (sh leevendusmeetmete objektiivselt piiratud võimalusi), ei ole tekkivaid riiveid alust hinnata ebaproportsionaalseteks. Läbiviidud mürauringust on piisavalt selgunud, et olulist ohtu tervisele või varale Nursipalu HV-l kavandatavate tegevustega ei kaasne. Rakendatakse ka meetmeid mürahäiringu leevendamiseks võimalikus efektiivses ulatuses. On välja töötatud määrus nr 11, millega toetatakse riigi poolt kinnisasjade omanikke, et nad saaksid muuta eluruumi häiringutele vastupidavamaks. Täiendav müra seire võimaldab müraolukordi kasutusaegselt pidevalt kontrollida ja vajadusel vähendada. Lisaks on oluline välja tuua, et atmosfääriõhu kaitse seaduse (edaspidi AÕKS) § 55 lõike 3 punkti 4 kohaselt ei kuulu välisõhus leviva müra hulka riigikaitse tegevusega tekitatud müra. Riigikohus on leidnud¹⁰², et säte kohaldub vaid juhul, kui riigikaitse tegevust korraldatakse maa-alal õiguslikul alusel. Antud juhul on õiguslikuks aluseks VV korraldus nr 266 ning käesolev korraldus. AÕKS § 55 lõike 3 punkti 4 kohaldamine ei eelda, et maal oleks riigikaitse sihtotstarve. Seega laieneb Nursipalu HV-l müra tekitamisele AÕKS § 55 lõike 3 punkt 4, mis vabastab riigikaitse tegevuse välisõhus leviva müra normatiivide alt. Siiski on Kaitseväel jätkuvalt üldine kohustus järgida oma tegevustes ettevaatuspõhimõtet ja vähendada võimalikult suurel määral mürahäiringut¹⁰³. Nursipalu HV-l toimuvatest õppustest teavitatakse erinevate kanalite kaudu (näiteks Kaitseväe veebilehel¹⁰⁴) ning lähiasulatesse paigaldatakse infotahvlid. Väljaõppe ajakava avalikustatakse võimalikult varakult. Õppuste ajal on Nursipalu HV alal liikumine piiratud. Eraomandis kinnistutele tagatakse juurdepääs. Nursipalu HV alast väljaspool ei ole isikute liikumine piiratud. Nursipalu HV-l kehtivaid kasutus- ja ohutusnõudeid ning keskkonnakaitse korraldust täpsustatakse Nursipalu HV kasutuseeskirjas. Omandi põhiõiguse riive analüüs kajastub täiendavalt VV korralduse nr 266 punktis 3.4. Eraomandis olevate kinnistute omandamisel on eelkõige lähtutud kinnisasjade omanike soovidest ning kinnisasjad on omandatud ja omandatakse vastavalt KAHOS-s sätestatule kohese ja õiglase hüvitise eest. Isikute õiguste riiveid tasakaalustavad mõnevõrra ka sotsiaal-majandusliku mõju uuringus välja toodud positiivsed aspektid, eelkõige harjutusväljade piirkonnas taristu arendamine. Nursipalu HV-lt lähtuvate häiringute kompenseerimiseks vajalikke meetmeid rakendavad ka omaavalitsusüksused muu hulgas VV määruse nr 96 alusel makstavate hüvitiste arvelt. Seega, kuna riigikaitse on ülekaalukas avalik huvi, tõsist ohtu inimese tervisele Nursipalu HV laiendamise ei kaasne, kinnisasjade omandamine toimub kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse alusel õiglase hüvitise eest ning Nursipalu HV laiendamisele samaväärsed alternatiivid puuduvad, lisaks rakendatakse mitmeid võimalikke leevendusmeetmeid nii ennetavalt kui ka kasutusaegselt, on saavutatud erinevaid asjaolusid arvestav mõistlik tasakaal põhiõiguste riivete ja riigikaitse huvi vahel. See võimaldab Nursipalu HV käesoleva korraldusega ette nähtud piirides laiendada ning sellel vastavaid tegevusi lubada. Vabariigi Valitsus leiab, et Nursipalu HV laiendamise kaasnev põhiõiguste riive on proportsionaalne saavutatava eesmärgi suhtes.

¹⁰² Riigikohtu 21.10.2021. a otsus nr 3-20-286, p. 16.2. Kättesaadav: <https://www.riigikohus.ee/et/lahtendid?asjaNr=3-20-286/43>.

¹⁰³ Keskkonnaseadustiku üldosa seadus § 3 lõige 1, § 4 ja § 11 lõige 1.

¹⁰⁴ <https://mil.ee/kaitsevagi/harjutusvaljad/>.

Nursipalu HV piiri sisse jäävaid ja vahetult piiri äärde jäävate kinnisasjade omanikke teavitati e-posti teel käesoleva korralduse andmiseks avatud menetluse algatamisest. Käesoleva korralduse eelnõu, seletuskirja, Natura asjakohase hindamise aruande ja kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise aruandega oli võimalik tutvuda avaliku väljapaneku ajal ning esitada nende kohta ettepanekuid ja vastuväiteid kuni 8. novembrini 2024. a. Esitatud ettepanekuid ja vastuväiteid arutati avalikul istungil 25. novembril 2024. a.

3.6.1. Kinnisasjade omanike ettepanekud ja vastuväited ning nendega arvestamine

Avaliku väljapaneku käigus esitati ettepanekuid Nursipalu HV piiri korrigeerimise ja Nursipalu HV piiri seest kinnistute välja arvamise kohta. Vabariigi Valitsus selgitab, et neid ettepanekuid ei ole võimalik arvestada. Ettepanekutes nimetatud kinnistuid ei saa välja arvata, kuna need on vajalikud Nursipalu HV toimimiseks. Viidatud kinnistute asukohad on olulised, et tagada Nursipalu HV nõuetekohane rajamine ja toimimine, sealhulgas ühendused ning ohutus. Ilma nende kinnistuteta ei oleks Nursipalu HV funktsionaalsus ega ohutus tagatud.

Ettepanekuid tehti ka avaliku kommunikatsiooni kohta, et kohalikud elanikud oleksid rohkem kursis Nursipalu HV-l toimuvaga. Vabariigi Valitsus selgitab, et Kaitseväe lehel on Nursipalu HV kasutusinfo avalikult kättesaadav. On korraldatud avalikke koosolekuid (mürauringu tutvustus, eelnõude arutelud jne). RKIK kindlasti arvestab esitatud ettepanekutega ja hoiab elanikke aegsasti Nursipalu HV-l toimuvate tegevustega kursis.

Avalikul väljapanekul esitatud ettepanekud ja vastuväited ning RKIK-i seisukohad on üksikasjalikult esitatud seletuskirja lisas 3 ning on kättesaadavad ka RKIK-i veebilehel¹⁰⁵.

3.7. Muud esitatud ettepanekud ja vastuväited ning nendega arvestamine

Korralduse eelnõu avaliku väljapaneku ajal esitasid huvitatud isikud korduvalt ettepanekuid, küsimusi ja arvamusi keskkonnamõjude hindamise, Natura hindamise, mürauringu, piiri korrigeerimise ning kinnisasjade omandamise kohta.

Keskkonnamõjude hindamise osas esitatud ettepanekute, arvamuste ja küsimuste kohta selgitab Vabariigi Valitsus kokkuvõtlikult, et VV korraldusega nr 266 otsustas VV jätta KeHJS-i kohase keskkonnamõju hindamata, kuid ei välistanud asjakohaste mõjude hindamist. Oluline on tagada, et tegevused viiakse läbi õigusaktidest tulenevate nõuete kohaselt. VV korraldusest nr 266 nähtuvad uuringud, mis oli vaja teha enne kogu mahus kavandatavate tegevuste lubamist ehk enne käesoleva korralduse andmist. Täiendavate uuringute vajadus lähtus ekspertide koostatud keskkonnaülevaate tulemustest. Käesoleva korralduse andmise ajaks on eksperdid kõik asjakohased ja nõutud uuringud ära teinud.

Natura hindamise osas esitatud ettepanekute ja arvamuste kohta selgitab Vabariigi Valitsus kokkuvõtlikult, et neid ettepanekuid ei olnud võimalik käesoleva korralduse raames arvesse võtta. Natura eelhinnangule sai esitada ettepanekuid VV korralduse nr 266 eelnõu avaliku

¹⁰⁵ <https://www.kaitseinvesteeringud.ee/taristu/nursipalu/>.

väljapaneku ajal ning Natura eelhindangu kooskõlastas Keskkonnaamet. Natura asjakohane hindamine viidi läbi eelhindamise tulemuste põhjal ja vastavate ekspertide poolt. Natura asjakohase hindamise on Keskkonnaamet kooskõlastanud.

Mürauuringu osas esitatud ettepanekute kohta selgitab Vabariigi Valitsus, et korralduse eelnõu avaliku väljapaneku ajaks oli mürauuring valmis ja selle kokkuvõte (muuhulgas müra mõju tervisele) on esitatud korralduse punktis 3.3.2. Täismahus mürauuring on kättesaadav RKIK-i veebilehel ja seda tutvustati 2024. a suvel ka avalikkusele.

Nursipalu HV piiri korrigeerimise kohta esitati arvamusi, et korralduse andmed on valed. RKIK on korralduse andmed esitatud arvamuste järel üle kontrollinud ja leidnud, et need on korrektsed.

Läbivalt tehti ettepanekuid arvata teatud kinnisasjad Nursipalu HV piiridest välja ja esitati küsimusi Nursipalu HV piiriväliste kinnisasjade omandamise kohta. Vabariigi Valitsus selgitab, et Nursipalu HV piiridest ei saa arvata välja neid kinnisasju, mis on vajalikud Nursipalu HV toimimiseks. Seda selgitas RKIK ka avalikul istungil. Nursipalu HV piirides olevaid kinnistuid on omandatud seni vaid kokkuleppel omanikega tulenevalt riigikaitsest vajadusest kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse alusel.

25. novembril 2024. a toimunud avalikul istungil esitati lisaküsimus, et miks Natura asjakohases hindamises ei hinnatud mõjusid Timmase loodusalale. Vabariigi Valitsus selgitab, et Timmase loodusalale ei saanud eelhindamises ebasoodsat mõju välistada seoses truupsilla rajamisega. Truupsilla rajamisest loobuti ja seega ei olnud vajalik Natura asjakohase hindamise läbiviimine, mida on käesoleva korralduse punktis 3.2.1 põhjalikumalt selgitatud.

Avalikul väljapanekul esitatud ettepanekud ja vastuväited ning RKIK-i seisukohad on üksikasjalikult esitatud seletuskirja lisas 3 ning on kättesaadavad ka RKIK-i veebilehel.

IV. KOKKUVÕTE

Vabariigi Valitsus, kaaludes eespool toodud argumente, võttes arvesse Natura asjakohase hindamise aruandest tulenevat, et Nursipalu HV laiendamisel ja sellega seotud tegevustel puudub ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku alade kaitse-eesmärkidele ning alade terviklikkus säilib, leiab, et Nursipalu HV arendamiseks ja kasutamiseks vajalikud tegevused seoses mõjuga Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärkidele on vastavuses kehtivate õigusaktidega. Leevendavate meetmete vajadus ja/või edasiliikumine Natura hindamise järgmisesse etappi (Natura erandi tegemine) puudub. Vabariigi Valitsus, võttes arvesse Natura asjakohase mõju hindamise, kaitstavatele loodusobjektidele avalduva mõju hindamise, mürauuringu, arheoloogilise uuringu etapp I tulemusi ning kaaludes käesolevas korralduses esitatud argumente, asjaolusid ning kohalikke ja eraisikute huvisid, leiab, et Nursipalu HV-l kavandatavad tegevused on kantud avalikust huvist ja kriitiliselt vajalikud. Nursipalu HV arendamiseks ja kasutamiseks vajalike tegevuste elluviimisele on kohustus arvestada käesoleva korralduse punktis 3.3.1. toodud keskkonnameetmete, seire ja punktis 3.3.2. nimetatud müra

leevendusmeetmetega. Käesoleva korralduse andmine ei välista kaitseala valitseja nõusoleku küsimise vajadust või muude nõuetekohaste lubade taotlemist, näiteks metsa raadamisteks. Laiendatud Nursipalu HV alal käesoleva korraldusega kavandatavate tegevuste lubamine ei eelda kõikide omandiküsimuste eelnevat lahendamist. Eeltoodust tulenevalt saab laiendatud Nursipalu HV-l tegevusi ellu viia kogu kavandatud ja vajalikus mahus, kuid eeldusel, et näiteks maaküsimused on lahendatud. Lisaks on käesolevas korralduses korrigeeritud minimaalses mahus VV korraldusega nr 266 määratud Nursipalu HV kogupindala ja välispiiri vastavalt käesoleva korralduse lisas olevale kaardile. Vabariigi Valitsus on seisukohal, et käesoleva korralduse punktis 3.4. toodud põhjendustel on piiri korrigeerimine vastavas mahus vajalik.

V. OTSUS

Lähtudes eeltoodust ning relvaseaduse § 85 lõigete 3 ja 3¹ ning looduskaitseaduse § 69⁶ lõike 7 alusel ja kooskõlas sama seaduse § 69¹ lõikega 1, ja § 91 lõikega 24 otsustab Vabariigi Valitsus:

1. Lubada käesoleva korralduse punktis 3.3.1 nimetatud keskkonnameetmete ja seire ning punktis 3.3.2. nimetatud müra leevendusmeetmete rakendamisel ja nõuetekohaste lubade olemasolul ellu viia Nursipalu HV arendusprogrammist tulenevaid ning Vabariigi Valitsuse 20. oktoobri 2023. a korralduses nr 266 „Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja laiendamise planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmine ja Natura asjakohase hindamise algatamine“ nimetatud kavandatud tegevusi (s.o raadamine ja ehitustegevus, väikesekaliibrilistest relvadest laskmine ja taktikaline tegevus, suurekaliibrilistest relvadest laskmine) kogu vajalikus mahus.
2. Tunnistada nõutele vastavaks Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja Natura asjakohase hindamise aruanne.
3. Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusel tagada Kaitseväge Nursipalu harjutusväljal kavandatavate tegevuste osas keskkonnameetmete rakendamine kooskõlastatult Keskkonnaametiga ning uuendada Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja kasutuseeskiri.
4. Kliimaministeeriumil tagada Keskkonnaameti poolt kooskõlastatud Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja metsiste elupaigakao kompensatsioonimeetmete elluviimine.
5. Muuta Vabariigi Valitsuse 20. oktoobri 2023. a korralduse nr 266 „Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja laiendamine planeerimisseadust kohaldamata, keskkonnamõju hindamata jätmine ja Natura asjakohase hindamise algatamine“ (edaspidi *VV korraldus nr 266*) V. osa punkti 1 ja sõnastada see järgmiselt:
„1. Laiendada Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja, mis on asutatud Vabariigi Valitsuse 14. veebruari 2008. a korraldusega nr 79 „Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja asutamine ja riigivara tasuta üleandmine“, pindala 6772,14 ha võrra ja välispiiri 24 420,90 m võrra. Laiendatud Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja asukoht on Võru maakonnas Rõuge valla, Võru valla ja Antsla valla territooriumil ja ala kogupindalaga 9906,14 ha ja välispiiri pikkusega 51 280,90 m on esitatud korralduse lisas.“;
6. Asendada VV korralduse nr 266 lisa „Kaitseväge Nursipalu harjutusvälja asukoht ja laiendatud piir“ käesoleva korralduse lisaga (lisatud).

VI. VAIDLUSTAMINE

Korraldust on võimalik vaidlustada, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul korralduse teatavaks tegemise päevast arvates.

VII. TEATAVAKS TEGEMINE

Korraldus tehakse üldiselt teatavaks Riigi Teatajas avaldamisega. Kaitseministeeriumil teha korraldus teatavaks kõigile menetlusosalistele ning teadaolevatele huvitatud ja mõjutatud isikutele, sealhulgas Rõuge Vallavalitsusele, Võru Vallavalitsusele, Antsla Vallavalitsusele ja Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja laiendatud piiri sisse ja vahetult piiri äärde jäävate kinnisasjade omanikele.

Korralduse põhjenduste aluseks olevad andmed ja selgitused esitatakse seletuskirjas, mis on kättesaadav Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse veebilehel ning Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuses.

Kristen Michal
Peaminister

Taimar Peterkop
Riigisekretär

Lisa: Kaitseväe Nursipalu harjutusvälja asukoht ja laiendatud piir